

LÄROPLAN

FÖR FÖRSKOLEUNDERVISNINGEN
I PEDERSÖRE 2016

MS-16

Namn	Läroplan för Förskoleundervisningen i Pedersöre 2016
Kommun	Pedersöre
Träder i kraft	

Innehållsförteckning

1. Uppgörandet, uppföljningen och utvecklingen av läroplanen.	1
2. Lokala särdrag och olika sätt att ordna förskoleundervisningen.	3
3. Information om läroplanen.	4
4. Förpliktelser som styr förskoleundervisningen.	5
5. Förskoleundervisningens uppdrag under lärtigen.	6
6. Värdegrunden.	8
6.1. Förskolans Värdegrund i Pedersöre.	9
7. Synen på lärande.	12
8. Mångsidig kompetens i förskoleundervisningen.	13
8.1. Mångsidig kompetens i Pedersöre.	16
9. Principer för utvecklandet av verksamhetskulturen.	19
10. Lär miljöer i förskoleundervisningen.	21
11. Samarbete i förskoleundervisningen och vid övergångarna.	22
11.1. Samarbetsblankett förskola - skola.	24
11.2. Årshjulet för elevhandledning och samarbete.	26
12. Mångsidiga arbetsätt.	27
13. Utvärdering som stöd för undervisningen och lärandet.	28
13.1. Förskolans intyg.	29
13.2. Barnets självvärdering.	30
14. Gemensamma mål för undervisningen förverkligas genom lärområden.	32
14.1. Mina många uttrycksformer.	34
14.2. Språkets rika värld.	36
14.3. Jag och vår gemenskap.	38
14.4. Jag utforskar min omgivning.	40
14.5. Jag växer och utvecklas.	43
15. Specifika frågor angående språk och kultur.	46
16. Stöd för växande och lärande.	47
17. Allmänt stöd.	49
18. Intensifierat stöd.	50
19. Särskilt stöd.	52
20. Stödformer som fastställs i lagen om grundläggande utbildning.	54
21. Elevvård.	55

1. Uppgörandet, uppföljningen och utvecklingen av läroplanen

Den lokala läroplanen i Pedersöre har utarbetats under åren 2015 - 2016, under år 2017 utvärderas den lokala läroplanen. Arbetsgruppen som leder det lokala läroplansarbetet består av Yvonne Borgmästars, Ann-Britt Forsblom och Maria Snårbacka. Styrgruppen för den lokala läroplanen är Catarina Herrmans, Camilla Nyman samt arbetsgruppens medlemmar. Arbetsgruppen har deltagit i regionförvaltningsverket och Utbildningsstyrelsens fortbildningar och har i sin tur utbildat personalen inom förskoleundervisningen. Som samarbetspartner har Utbildningslinjen för barnträdgårdslärare i Jakobstad fungerat, de har även fungerat som utbildare för förskolans personal. Förskolans läroplan i Pedersöre utarbetas gemensamt för alla svenska förskoleenheter i Pedersöre. Varje enhet gör upp sin egen årliga plan.

Personalen i förskolan, vårdnadshavarna och förtroendevalda har deltagit i uppgörandet av läroplanen genom att svara på en enkät, Förfrågan inför förskolans läroplan 2016, angående innehållet i kompetensområdena.

Personalen har under skolningstillfällena diskuterat läroplanens innehåll samt funderat över, hur vi bygger upp målområdena i Pedersöres läroplan. Resultaten från gruppdiskussionerna har använts i uppgörandet av den lokala läroplanen.

Barnen har deltagit i uppgörandet av läroplanen, genom att diskutera på egen enhet olika lärmiljöer och arbetssätt. Barnen har aktivt planerat, förverkligat och utvärderat sina egna idéer om förskolans lärmiljö. Personalen har under skolningsdagen i augusti 2015 tagit del av de olika lärmiljöprojekten. På enheterna har barnen varit med om att skapa arbetsmodeller utgående från Grunderna för förskoleundervisningens läroplan 2014. Utgående från barnens egna intressen deltar de i utarbetandet av lärmiljöer och lärområden så att förskoleundervisningen blir helhetsskapande.

Samarbetet i anknytning till läroplansarbetet genomförs med småbarnspedagogiken genom kontinuerlig information till föreståndarna. Förskolans läroplan utvärderas och utvecklas även när Småbarnspedagogiska läroplanen är klar så att vi får en helhetssyn på lärostigen.

Samarbete med den grundläggande utbildningens arbetsgrupp har skett kontinuerligt genom goda diskussioner. Information har delgivits sakkunniga inom social- och hälsovårdsväsendet.

Implementeringen av Förskoleundervisningens läroplan 2016 har skett genom fortbildning för personalen, som förankrar den i den dagliga verksamheten. Uppföljningen och utvärderingen av den lokala läroplanen sker årligen under april månad.

Ifall det uppkommer förändringar i den nationella läroplanen så sker motsvarande förändringar i den lokala läroplanen.

Den lokala läroplanen utvecklas och förbättras genom att ta tillvara resultat från utvärderingar som sker kontinuerligt.

Anordnaren av förskoleundervisning ska se till att förskolepersonalen och vårdnadshavarna har möjlighet att delta i utarbetandet och utvecklandet av läroplanen. Också barnens synpunkter ska beaktas och användas i utvecklingsarbetet. Särskild vikt läggs vid att skapa metoder för samarbete så att både barnen och vårdnadshavarna kan delta och påverka på ett meningsfullt sätt.

Enligt lagen om grundläggande utbildning har ett barn som deltar i förskoleundervisning rätt att varje dag i förskolan få undervisning enligt läroplanen samt sådan handledning och sådant stöd som förutsätts för en gynnsam utveckling och inläring. För att trygga denna rätt ska alla

som arbetar med barnet i förskolan följa den läroplan som anordnaren av förskoleundervisning fastställt och andra normer som reglerar arbetet.

Uppföljning och utvärdering av den lokala läroplanen och den årliga plan som preciserar läroplanen är en del av utvärderingsuppdraget och utvecklingsarbetet. Utöver den information som anordnaren av förskoleundervisning och förskoleenheterna ger kan även resultaten av nationella utvärderingar och utvecklingsprojekt användas vid utvärderingen av förskoleundervisningen.

Ändringar i läroplansgrunderna förutsätter att motsvarande ändringar görs i den lokala läroplanen och omsätts i praktiken. Anordnaren av förskoleundervisning kan också granska sin läroplan och förbättra dess kvalitet och ändamålsenlighet utifrån lokala behov och genom att utnyttja resultaten från utvecklingsarbetet.

2. Lokala särdrag och olika sätt att ordna förskoleundervisningen

I Pedersöre är de flesta förskolorna svenskspråkiga, i Edsevö finns Pedersöres finskspråkiga förskola. Vid Snäckans förskola i Ytteresse används tecken som stöd i undervisningen, barn med hörselnedsättning får undervisning i det finlandssvenska teckenspråket. Barn med särskilda behov har möjlighet att redan som femåring få specialundervisning på egen närförskola samt på specialdaghemmet/förskolan Snäckan. Förskoleundervisningen i Pedersöre ordnas samlokaliserat med daghem och på egna enheter.

Småbarnspedagogikens och förskolans vision i Pedersöre är **Trygghet, Fostran, en Lärande miljö och tillsammans med andra.**

Pedersöres vision har stått som grund för utvecklingen av den lokala läroplanen.

Utvecklingsmålen i Grunderna för förskoleundervisningens läroplan 2014 har stått som grund för Läroplan för förskoleundervisningen i Pedersöre 2016.

Följande planer som gäller barn har beaktats vid uppgörandet av Läroplan för förskoleundervisningen i Pedersöre 2016:

- [Plan för småbarnspedagogik](#)
- [Grunderna för förskoleundervisningens läroplan 2014](#)
- [Verksamhetsplan för skolelevernas morgon- och eftermiddagsverksamhet,](#)
- [Läroplan för den undervisning som förbereder den grundläggande utbildning,](#)
- [Läroplan för elever med svenska som andra språk,](#)
- [Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen 2014](#)
- [Välfärdsplan för barn och unga.](#)
- [Plan för likabehandling enligt lagen om likabehandling](#)
- [Jämställdhetsplan, utarbetas hösten 2016](#)
- [Utbildningspolitiskt program för Pedersöre kommun](#)
- [Handlingsplan mot mobbning](#)
- [Handlingsplan för krissituationer](#)
- [Plan för kulturell fostran](#)
- [Säkerhetsplan för förskola och småbarnspedagogik](#)

Målet är att alla barn deltar i förskoleundervisningen eller annan verksamhet genom vilken målen för förskoleundervisningen uppnås

Målet är att i samarbete med vårdnadshavarna främja barnens förutsättningar för utveckling och lärande samt att stärka barnens sociala färdigheter och sunda självkänsla med hjälp av lek och positiva upplevelser av lärande.

Förskoleundervisningen är målinriktad verksamhet. Målen för undervisningen fastställs enligt Grunderna för förskoleundervisningens läroplan 2014 och Förskolans läroplan i Pedersöre 2016. Läroplanen ska inte fastställa gemensamma mål för barnens lärande. Varje barns fysiska, psykiska och sociala utveckling samt utvecklingen av kunskaper och färdigheter ska följas upp och stödjas. Målet är att samtidigt förebygga eventuella svårigheter. Barnets jaguppfattning ska stärkas med hjälp av uppskattande kommunikation, mångsidiga inlärningsupplevelser och uppmuntrande respons. Under förskoletiden ska barnen få bekanta sig med den närmaste omgivningen, dess natur och den mångfald av människor som bor där.

Individuella mål främjar barnens växande och lärande, och därför ska läraren diskutera varje barns individuella behov, önskemål och mål för lärandet med barnet och barnets vårdnadshavare.

Förskoleundervisningen skall utvecklas enligt principen om inkludering. Förskoleundervisningen har stor betydelse när det gäller att på ett tidigt stadium upptäcka behov av stöd för växande och lärande, att ge stöd och samtidigt förebygga svårigheter.

3. Information om läroplanen

Läroplanen synliggörs för vårdnadshavarna på första informationsmötet. Läroplanen finns på Pedersöre kommun's hemsida, Utbildning och barnomsorg.

Den årliga arbetsplanen för varje enhet görs upp på våren, personalen diskuterar och fyller i mål och innehåll för inkommande läsår.

På höstens första informationsmöte har vårdnadshavarna möjlighet att påverka innehållet i den årliga arbetsplanen genom att diskutera innehållet.

Även barnen är med och utformar sitt verksamhetsår genom gruppdiskussioner.

Enheternas årliga arbetsplan godkänns av Dagvårds- och utbildningsnämndens svenska och finska sektion för verksamhetsåret

Årliga arbetsplanen/ Verksamhetsplan innehåller följande rubriker:

Det allmänna ordnandet av förskoleundervisningen

- **Enhetens Vision**
- **Enhetens värdegrund utgående från axet**
- **Enhetens Verksamhetsidé**
- **Verksamhetskultur**

Förskolarbetet

- **Allmänna arrangemang**
- **Förskolans kunskaps och färdighetsområden**
- **Utvecklingsplan**
- **Utvärdering av verksamheten och verksamhetens mål**
- **Planerad verksamhet utanför enheten**
- **Övrig verksamhet**
- **Samarbete**

Elevvård

Övrig verksamhet

4. Förpliktelser som styr förskoleundervisningen

I Pedersöre ska vårdnadshavarna se till att barnet deltar i förskoleundervisningen eller annan verksamhet genom vilken målen för förskoleundervisningen uppnås. När vårdnadshavaren anmält sitt barn till anvisad förskola, är utgångspunkten att barnet deltar i all verksamhet. Önskar vårdnadshavarna att barnet går i en annan förskola än den anvisade, bör de anhålla om detta till Dagvårds- och utbildningsnämndens svenska eller finska sektion. Vårdnadshavarna och personalen i förskolan bär gemensamt ansvar för att förskolebarnen regelbundet deltar i förskoleundervisningen. Pedersöre kommun ordnar förskoleundervisning för barn som bor inom kommunen året innan läroplikten börjar. Förskoleundervisningen i Pedersöre ordnas i daghem, förskolor och skolor.

Förpliktelserna som styr förskoleundervisningen grundar sig på Finlands grundlag, lagen och förordningen om grundläggande utbildning och statsrådets förordning som utfärdats med stöd av den, elev- och studerandevårdslagen samt på Grunderna för förskoleundervisningens läroplan 2014.

I Pedersöre beaktar vi Europakonventionen om mänskliga rättigheter och FN:s konvention om barnets rättigheter.

I förskoleundervisningen i Pedersöre är undervisningsspråket antingen svenska, finska och teckenspråk.

I Pedersöre erbjuds 740 timmar förskoleundervisning under ett läsår. Före och efter förskoleundervisningen ordnas vid behov möjlighet för barn som är i behov av vård utanför förskoletiden att delta i dagvård, småbarnspedagogisk verksamhet under resten av dagen. I huvudsak ordnas verksamheten på samma ställe.

Förskoleundervisningen omfattar i allmänhet ett läsår och ska ges under minst 700 timmar. För barn som omfattas av förlängd läroplikt beskrivs alternativen i avsnittet Särskilt stöd. Förskoleundervisningen ska ordnas så att barn som deltar i förskoleundervisning har möjlighet att använda andra tjänster inom småbarnspedagogiken.

Pedersöres lokala läroplan har utarbetats utgående från Grunderna för förskoleundervisningens läroplan 2014. Vi strävar till att ta hänsyn till barnens olika språkliga, kulturella och religiösa bakgrund eller åskådning.

Vårdnadshavarna får information om förskoleundervisningens mål och verksamhet under besöksdagen samt under höstens infokväll för vårdnadshavarna. Vårdnadshavarna har även möjlighet att ta del av information om sitt barns förskoledag under året i förskolan. Vi tar gärna emot vårdnadshavarnas åsikter och respons för att utveckla förskoleundervisningen.

Förskoleundervisningen, läromedlen och redskapen som används i undervisningen samt behövlig elevvård är avgiftsfria. Barnen ska varje förskoledag avgiftsfritt få en fullvärdig måltid som är ändamålsenligt ordnad och övervakad.

Tryggheten och säkerheten ska beaktas i lärmiljöerna och i all verksamhet i förskolan. Pedersöre har en egen Säkerhetsplan för dagvården i Pedersöre kommun. Trygghets- och säkerhetsfrågor beskrivs närmare i kapitel Stöd för växande och lärande och Elevvård.

5. Förskoleundervisningens uppdrag under lärstigen

Vårdnadshavarna ska se till att barnet deltar i förskoleundervisningen eller annan verksamhet genom vilken målen för förskoleundervisningen uppnås. När vårdnadshavaren anmält sitt barn till förskolan, är utgångspunkten att barnet deltar i all verksamhet. Vårdnadshavarna och personalen i förskolan bär gemensamt ansvar för att förskolebarnen regelbundet deltar i förskoleundervisningen. Pedersöre kommun ordnar förskoleundervisning för barn som bor inom kommunen året innan läroplikten börjar. Förskoleundervisningen i Pedersöre ordnas i daghem, förskolor och skolor.

När vårdnadshavaren anmält sitt barn till förskolan, är utgångspunkten att barnet deltar i all verksamhet. Utbildningsanordnaren beslutar och informerar vårdnadshavaren om förfaringssätt gällande anhållan om befrielse på grund av barnets sjukdom eller annan orsak. Vårdnadshavaren, läraren och den personal som medverkar i anordnandet av förskoleundervisningen bär gemensamt ansvar för att förskolebarnen regelbundet deltar i förskoleundervisningen.

Förpliktelserna som styr förskoleundervisningen grundar sig på Finlands grundlag, lagen och förordningen om grundläggande utbildning och statsrådets förordning som utfärdats med stöd av den, elev- och studerandevårdslagen samt på grunderna för förskoleundervisningens läroplan. Enligt Finlands grundlag får ingen utan godtagbart skäl särbehandlas på grund av kön, ålder, ursprung, språk, religion, övertygelse, åsikt, hälsotillstånd, handikapp eller av någon annan orsak som gäller hans eller hennes person. Också förpliktelser som grundar sig på annan lagstiftning eller internationella avtal som Finland förbundet sig att följa ska beaktas då undervisningen ordnas. Sådana är bland annat lagen om likabehandling, jämställdhetslagen, Europakonventionen om mänskliga rättigheter och FN:s konvention om barnets rättigheter.

Vårdnadshavarna är viktiga samarbetsparter vid planeringen, genomförandet och utvärderingen av verksamheten. Målet är att i samarbete med vårdnadshavarna främja barnens förutsättningar för utveckling och lärande samt att stärka barnens sociala färdigheter och sunda självkänsla med hjälp av lek och positiva upplevelser av lärande.

I förskoleundervisningen ska pedagogik som lämpar sig för förskolan användas och barnens intressen respekteras när undervisningen ordnas. Förskoleundervisningen är målinriktad verksamhet. Målen för undervisningen fastställs enligt Grunderna för förskoleundervisningens läroplan 2014 och Förskolans läroplan i Pedersöre 2016. Läroplanen ska inte fastställa gemensamma mål för barnens lärande. Varje barns fysiska, psykiska och sociala utveckling samt utvecklingen av kunskaper och färdigheter ska följas upp och stödjas. Målet är att samtidigt förebygga eventuella svårigheter. Barnets jaguppfattning ska stärkas med hjälp av uppskattande kommunikation, mångsidiga inlärningsupplevelser och uppmuntrande respons. Under förskoletiden ska barnen få bekanta sig med den närmaste omgivningen, dess natur och den mångfald av människor som bor där. Förskoleundervisningen ska erbjuda barnen tillfällen att kommunicera, uttrycka sig på olika sätt och få nya upplevelser. Tillsammans ska man i olika lärmiljöer bekanta sig med saker som intresserar barnen. Det ger barnen möjligheter att få vänner, att känna glädje över sitt lärande och att bli intresserade av nya saker. Lek och fantasi har stor betydelse när barnen får nya kunskaper och färdigheter.

Individuella mål främjar barnens växande och lärande, och därför ska läraren diskutera varje barns individuella behov, önskemål och mål för lärandet med barnet och barnets vårdnadshavare. För att göra lärandet ännu mer målinriktat gör varje barn upp sin egen självvärdering tillsammans med förskolläraren. Självvärderingen går igenom tillsammans med barnet, vårdnadshavare och förskolläraren under höstens utvecklingssamtal. Utifrån självvärderingen utarbetas en plan för barnets mål under lärostigen, Mina mål under förskoletiden. På våren diskuterar förskolläraren självvärderingen samt Mina mål under förskoletiden tillsammans med barnet

och vårdnadshavaren, samt övergången till skolan utgående från blanketten Förskola- Skola. Blanketten Förskola – Skola ges över till skolan av förskolläraren.

Barnets Självvärdering

Förskoleundervisningen är målinriktad verksamhet. Målen för undervisningen fastställs enligt grunderna för läroplanen och den lokala läroplan som utarbetats utgående från läroplansgrunderna. Läroplanen ska inte fastställa gemensamma mål för barnens lärande. Individuella mål främjar barnens växande och lärande, och därför ska läraren diskutera varje barns individuella behov, önskemål och mål för lärandet med barnet och barnets vårdnadshavare. Förskolepersonalen ska planera undervisningen och utveckla lärmiljöerna utgående från dessa behov och önskemål. För att göra lärandet ännu mer målinriktat, kan läraren för varje barn utarbeta en plan för barnets lärande tillsammans med barnet och vårdnadshavaren.

En plan för barnets lärande ska alltid utarbetas ifall barnet får intensifierat stöd. Stödet för växande och lärande samt elevvården ordnas vid behov genom sektorövergripande samarbete. För barn som omfattas av särskilt stöd ska en individuell plan för hur undervisningen ska ordnas (IP) utarbetas. Utbildningsanordnaren beslutar och informerar vårdnadshavaren om förfaringssätt gällande anhållan om befrielse på grund av barnets sjukdom eller annan orsak. Beskrivs närmare under kap. 16 -21.

6. Värdegrunden

VÄRDEGRUNDEN I PEDERSÖRE

Värdegrunden utformas tillsammans med barnen, vårdnadshavarna och personalen. I Pedersöre diskuteras värdegrunden varje år i augusti enhetsvis under skolningsdagarna. Värdegrunden diskuteras på höstens första möte med vårdnadshavarna och med barnen kontinuerligt under verksamhetsåret. Nedanstående punkter samt Axet är viktiga i vår värdegrundsdiskussion. Värdegrund's AXET för Pedersöre finns under följande underrubrik.

Förskoleundervisningen bygger på uppfattningen om barndomens egenvärde.

Varje barn är unikt och värdefullt precis så som det är. Alla barn har rätt att bli hörda, sedda, tagna i beaktande och förstådda som individer och som medlemmar i gruppen. Barnen har rätt att lära sig och bilda sig en uppfattning om sig själva och världen utifrån sina egna perspektiv.

Barnen har rätt att lära sig genom lek och att glädja sig över sitt lärande. Barnets tidigare upplevelser och kunskaper utgör en del av barnets lärtig. Det är viktigt att respektera att barn är olika, att de betar sig och lär sig på olika sätt. Barnens uppfattningar och åsikter ska värdesättas och de ska få delta i utformandet av lärmiljöerna och enligt sina förutsättningar även i planeringen och utvärderingen av verksamheten. Barnen ska spöras till samarbete och gemenskap.

Varje barn har rätt till god undervisning. God förskoleundervisning kännetecknas av uppmuntrande respons och rättvist bemötande. Barnen ska ges möjlighet att uttrycka sig och sina tankar, hantera känslor och konflikter samt pröva och lära sig nya saker. Förskoleundervisningen ska stödja barnens förmåga att förstå värderingar, tillägna sig hälsosamma levnadsvanor samt utveckla sina emotionella färdigheter och sitt sinne för estetik.

Samarbete mellan förskolepersonalen och vårdnadshavarna bidrar till att trygga barnens välbefinnande. Förskolepersonalen ska bemöta olika familjer och hemmens olika åskådningar, religioner, traditioner och syner på uppfostran med öppenhet och respekt för att skapa förutsättningar för konstruktiv kommunikation och undervisning.

I förskoleundervisningen ska man följa principerna om hållbar livsstil och beakta dess olika dimensioner: den sociala, den kulturella, den ekonomiska och den ekologiska.

Verksamhetsmiljön i förskolan ska stödja jämlikhet och likabehandling. Det innebär bland annat jämlikhet i fråga om åsikter och jämställdhet mellan könen.

Förskoleundervisningen ska främja barnens möjligheter att utveckla sina färdigheter och att göra val oberoende av könsbundna förväntningar. Strävan efter jämlikhet ska kompletteras av en övergripande princip om likabehandling. Undervisningen ska präglas av religiös pluralism samt vara partipolitiskt och konfessionellt obunden. Förskoleundervisningen får inte användas som kanal för kommersiell påverkan

6.1. Förskolans Värdegrund i Pedersöre

VÄRDEGRUNDEN I PEDERSÖRE

Enhetens egen värdegrund utformas tillsammans med barnen, vårdnadshavarna och personalen. Utgångspunkten är Förskolans värdegrund i Pedersöre, Axet men enheternas egen värdegrund är beroende av verksamhetskulturen på enheten samt personal, vårdnadshavare och barn.

I Pedersöre diskuterar personalen enhetens värdegrund varje år i augusti under planeringsdagen. Värdegrunden diskuteras på höstens första möte med vårdnadshavarna och med barnen kontinuerligt under verksamhetsåret. Nedanstående punkter samt Axet är viktiga i vår värdegrundsdiskussion.

Utgående från personalens värdegrundsdiskussioner har Pedersöre följande prioriteringar:

Trygghet

Barnet ska ha rätt till trygga människoförhållanden där det känner att man kan vara olika, tänka olika och duga som man är. Förskolan ska vara en trygg miljö för kommunikation

Barnperspektiv

Delaktighet är en grundförutsättning för barnets möjlighet att föra sin egen talan och få vara med och fatta beslut. Alla barns rätt till en god undervisning tryggas genom att personalen ser och bekräftar det enskilda barnet samt beaktar det enskilda barnets behov och åldersnivå i sin undervisning. Barnens intressen och idéer tas tillvara i utformandet av lärmiljöerna. Barnens idéer och alster ska synas i lärmiljöerna. Med tanke på att barn lär sig på olika sätt behöver vi erbjuda många olika lärmiljöer,

Professionellt bemötande

Förskolepersonalen ser till att barnet mår bra och känner sig tryggt. Vi utformar en trygg och säker lärandemiljö för barnen. Personalen tar barnets perspektiv, ser och lyssnar på barnet. Personalen är modeller för barnen genom att själva förhålla sig uppmuntrande och respektfullt gentemot varandra, barnen och föräldrarna.

Likabehandling

Rättvisa är att behandla barn olika – efter var och ens förutsättningar = egenvärde. De sociala färdigheterna utvecklas när barnen lär sig värna om allas lika värde. Personalen möter barnet med empati, förståelse, diskussion och överenskommelse.

Respekt

Varje barn ses som unikt och värdefullt. Vi vill att barnen lär sig att respektera och visa omsorg om varandra och sin fysiska miljö. Det är viktigt att tänka på hur vi bemöter varandra, personal, vårdnadshavare och barnen.

Lek och lärande

För att barnen ska kunna nå sina mål behöver personalen anpassa lärandet efter realistiska förutsättningar. Barnen har rätt att lära sig och känna glädje över sitt lärande. Undervisningen är mångsidig och helhetsskapande. Arbetsmetoderna och arbetssätten ska väcka viljan att lära sig och ge rum för de aktiviteter, upplevelser och lekar som är typiska för förskolebarn. Vid val av arbetssätt utgår vi från barnens behov, förutsättningar och intressen. I förskolan används flexibla

gruppindelningar i lek och lärande. Handledd och spontan lek utgör en viktig del i förskolans verksamhet, i en stimulerande lekmiljö blir lärandet roligt och intressant.

Uppmuntrande respons

Barnen får känna att de lyckas och sporrar att pröva på nya saker. Varje barn är unikt och värdefullt i sig. Var och en har rätt att växa som människa och samhällsmedlem, i detta behöver barnet uppmuntran och individuellt stöd.

Samarbete

Vi lyssnar på varandra och respekterar varandras åsikter. För att få en fungerande verksamhet behövs ett bra samarbete mellan personalen, vårdnadshavarna och barnen. Vi arbetar med varandra, inte mot varandra.

Jämställdhet och jämlikhet

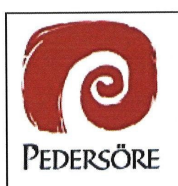
FN´s barnkonvention om de mänskliga rättigheterna har en betydelsefull roll i förskoleundervisningen. Jämlikhet och alla människors likavärde är ett centralt mål för förskoleundervisningen. Förskoleundervisningens uppdrag är att främja jämställdhet mellan könen.

Lära tillsammans

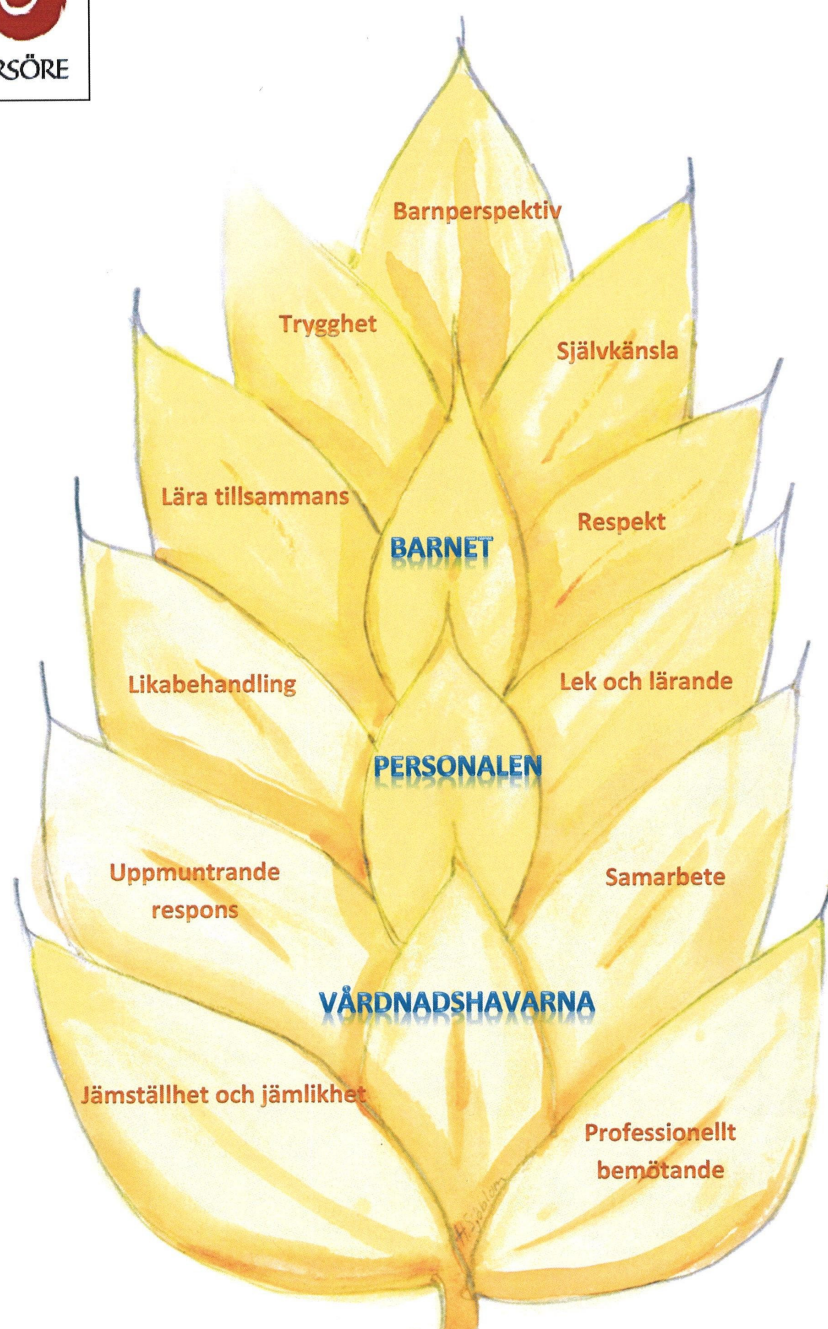
Den sociala kompetensen utvecklas genom samverkan mellan barnen och de vuxna. Kollaborativt lärande – även kallat samarbetslärande – utgår ifrån att inläring sker bäst i ett socialt sammanhang, utifrån en kollektiv kunskapsbildning och delad expertis. Förskoleundervisningen planeras och genomförs så att barnen har möjlighet att bli inspirerade, experimentera och att lära sig nytt

Självkänsla

Självkänsla handlar om att se på vem du är som person, med både dina starka och svaga sidor. I förskolan tänker vi särskilt på att stöda barnets självkänsla. Självkänsla handlar om hur man tänker och känner om sig själv. Om du har bra självkänsla, vet du att du är värdefull bara genom att vara. Det har inte att göra med om du är bra eller dålig på olika saker. En stabil självkänsla hjälper en att våga göra saker man vill, och att säga ja och nej till saker.

Förskolans Värdegrund i Pedersöre

Pedersöreaxet diskuteras varje år i augusti under skolningsdagarna med personalen, på det första mötet med vårdnadshavarna samt med barnen kontinuerligt under hela året. Värdegrunden utformas tillsammans med barnen, vårdnadshavarna och personalen.

7. Synen på lärande

Grunderna för förskoleundervisningens läroplan har utarbetats utgående från en syn på lärande, enligt vilken barn tillägnar sig nya kunskaper och färdigheter genom växelverkan med andra barn, lärare, olika grupper och den närmaste omgivningen. Lärande är en helhetsbetonad process som inbegriper handlingar, känslor, sinnesförmågor, fysiska upplevelser och tankar. Det väsentliga i lärandet är att barnen själva är aktiva och litar på sina möjligheter som lärande individer. Också barnens vilja och tilltagande förmåga att samarbeta har betydelse för lärandet. I förskoleundervisningen lär sig barnen genom att leka, röra på sig, utforska, utföra små arbeten, skapa och uttrycka sina upplevelser. Positiva känsloupplevelser, glädje och nyskapande verksamhet främjar lärandet och sporrar barnen att utveckla sin kompetens.

Utgångspunkten för lärandet är barnets tidigare erfarenheter och kunskaper. Det är viktigt att nya kunskaper och färdigheter har anknytning till barnens vardag och erfarenhetsvärld. Genom handledd verksamhet och lek i förskolan får barnen lära sig att samarbeta med andra och att ställa upp individuella och gemensamma mål. I verksamheten ska man lyssna på barnen, höra deras åsikter, diskutera med dem och stödja dem att ta hänsyn till andra. På det viset upplever barnen att de är en del av gruppen och gemenskapen. Målet är att nya kunskaper och färdigheter väcker barnens lust att lära sig mera.

I Pedersöre medvetandegör vi lärprocessen genom följande frågeställningar:

Synliggöra lärandeprocessen för barnet och vuxna genom dokumentation, evaluerings slutsatser, observation och respons. Vi utgår ifrån vad barnen kan och gör.

Vad vill jag lära mig? - **FÖRFÖRSTÅELSE** - barnens tidigare erfarenheter och kunskaper ligger som grund. Tar vara på barnens idéer och intressen. Dokumentera barns förförståelse genom drama, fotografering, film, intervjuer och teckningar.

För att formulera förståelsemål använder vi oss av följande:

- Jag vill utveckla barns intresse och förståelse för..
- Jag vill utveckla barns förmåga att urskilja, utforska, dokumentera..
- Jag vill utveckla barns förmåga att bygga, skapa, konstruera...

Hur lär jag mig? - **GENOMFÖRANDE** - barnen är medvetna om på vilket sätt de lär sig, genom leken, rörelse, utforska, smågruppsarbete, skapa och uttrycka upplevelser, egen aktivitet. Barnen väljer innehåll och arbetssätt. Genom att barnen själva är med och formulera målet får de nya kunskaper och färdigheter som väcker barnens lust att lära sig mera. Pedagogens uppgift är att tydliggöra lärandeobjektet.

Vad har jag lärt mig? - **EFTERFÖRSTÅELSE** - diskutera, reflektera över kunskapen och processen som blivit gjord. Pedagogisk dokumentation sker även genom hela processen för att synliggöra barnens lärande. Dokumentationssätt är anteckningar, foton, filmer, barnens alster. Vi reflekterar över lärprocessen tillsammans. Pedagogen ska följa upp varje barns utveckling och lärande och detta ska basera sig på observation och mångsidig dokumentation.

8. Mångsidig kompetens i förskoleundervisningen

Med mångsidig kompetens avses en helhet som består av kunskaper och färdigheter, värderingar, attityder och vilja. Kompetens innebär också förmåga att använda sina kunskaper och färdigheter på det sätt som situationen kräver. Utvecklingen av mångsidig kompetens börjar i den tidiga barndomen och fortgår hela livet. Den stärks successivt under lärtiden genom studier inom olika kunskaps- och färdighetsområden, vardagliga aktiviteter och kommunikation.

Behovet av mångsidig kompetens framhävs när den omgivande världen förändras. Att växa som människa, att studera och arbeta samt att fungera som samhällsmedborgare förutsätter både nu och i framtiden en bred kompetens som överskrider gränserna mellan olika vetenskapsområden.

Uppdraget att utveckla mångsidig kompetens ska beaktas i all verksamhet i förskolan: vid utvecklandet av verksamhetskulturen och lärmiljöerna samt i det fostrande arbetet och i undervisningen.

Uppdraget grundar sig på principen i statsrådets förordning om att se undervisningen som en helhet. Detta förutsätter målmedvetet arbete och utvärdering av hur målen uppnås samt samarbete mellan förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen.

Utvecklingen av mångsidig kompetens främjar barnens växande som individer och som medlemmar i sin grupp.

De olika delområdena inom mångsidig kompetens stödjer barnens förmåga att rikta in sig på livslångt lärande och lägger grund för en hållbar livsstil. I förskoleundervisningen ska tyngdpunkten ligga på de sociala och kulturella dimensionerna av hållbar livsstil.

Arbetsätten i förskolan, hur lärmiljöerna utformas och hur barnens lärande och välbefinnande stöds påverkar utvecklingen av mångsidig kompetens i högre grad än innehållet i undervisningen.

Förmåga att tänka och lära sig

Tänkandet och färdigheten att lära sig utvecklas genom kommunikation och skapar förutsättningar för utvecklingen av övriga kompetenser och livslångt lärande. Mängden information, som hela tiden uppdateras, förutsätter förmåga att tillägna sig ny kunskap och att kunna styra sitt lärande. Strukturering av information och skapande av ny kunskap förutsätter kreativt och kritiskt tänkande. Förskoleundervisningens uppdrag är att uppmuntra och hjälpa barnen att utveckla sin förmåga att tänka och lära sig och att stärka barnens tro på sitt eget kunnande.

Barnens minne och fantasi ska utvecklas med hjälp av till exempel ramsor, musik och drama. Lekar, spel och olika problemlösnings- och forskningsuppgifter ger barnen upplevelser samt möjligheter att känna glädje över att inse och upptäcka nya saker. Mångsidig motion och perceptionsmotoriska övningar stödjer barnens lärande. Barnen ska uppmuntras att pröva och lära sig också krävande saker, att fråga och ifrågasätta. De ska spöras att glädja sig när de lyckas och att uppmuntra andra och samtidigt att inte ge upp om de misslyckas. Arbetet dokumenteras och man diskuterar och utvärderar tillsammans med barnen hur man lyckats. Samtidigt ska barnen få hjälp med att bli medvetna om sina framsteg och sitt lärande.

Kulturell och kommunikativ kompetens

Att kunna kommunicera, uttrycka sig och förstå andra har stor betydelse för individens funktionsförmåga och välbefinnande i en mångkulturell värld. Förmågan att lyssna, känna igen och förstå olika synsätt kännetecknar god kommunikation och kulturella färdigheter. För att skapa positiva människorelationer och lösa problemsituationer på ett konstruktivt sätt förutsätts samarbetsförmåga. Förskoleundervisningen ska erbjuda barnen möjligheter att på ett tryggt sätt öva sin förmåga att kommunicera och uttrycka sig i kamratgruppen och med vuxna i närmiljön.

Barnen ska uppmuntras att lära känna och umgås med andra människor. Fester, lekar och aktiviteter som förutsätter samarbete ger barnen möjlighet att öva sig att uppträda i olika situationer och med olika människor. Barnen ska bemötas med respekt och lära sig att vara vänliga och uppföra sig väl mot andra. Tillsammans med barnen ska man bekanta sig med närmiljön och dess kulturella mångfald. Barnen ska lära sig att uppskatta sina egna och andra familjers traditioner och vanor. Utvecklingen av barnens språkmedvetenhet ska stödjas och barnen ska uppmuntras att uttrycka sig på olika sätt.

Vardagskompetens

Alla behöver kunna ta hand om sig själva, värna om sin hälsa och trygghet och använda teknik i vardagen. Det handlar om individens välbefinnande och att tillägna sig en hållbar livsstil. Förskoleundervisningen ska stärka färdigheter som hör samman med barnens välbefinnande och uppmuntrar dem att göra val som stämmer överens med en hållbar livsstil. Förskoleundervisningen ska också stödja barnen att förhålla sig positivt till framtiden.

I förskoleundervisningen ska barnen utifrån sina förutsättningar lära sig ta ansvar för sig själva och andra, för sina saker och den gemensamma miljön. Barnens vardagsrytm och betydelsen av måltider och vila ska tas upp i undervisningen och med vårdnadshavarna. Särskild vikt ska fästas vid mångsidig och tillräcklig motion som en förutsättning för barnens lärande och välbefinnande. Med barnen diskuteras vad som inverkar positivt respektive negativt på deras välbefinnande. Barnen ska få lära sig att röra sig tryggt i trafiken. De ska uppmuntras att be om och söka hjälp vid behov. Tillsammans med barnen prövar man på tekniska lösningar och ger dem övning i att använda apparater och utrustning på ett tryggt sätt.

Multilitteracitet

Med multilitteracitet avses förmågan att tolka och producera olika slag av meddelanden. Multilitteracitet hänger nära samman med tanke- och kommunikationsfärdigheter och förmåga att söka, bearbeta, producera, presentera, bedöma och värdera information i olika miljöer och situationer. Informationen kan produceras och presenteras med hjälp av verbala, visuella, numeriska eller andra symbolsystem eller med kombinationer av dessa. Multilitteracitet omfattar olika former av läskunnighet, såsom grundläggande läsfärdighet, numerisk läskunnighet, bildkunskap och mediekunskap. Multilitteracitet har koppling till ett vidgat textbegrepp, enligt vilket texterna kan vara bland annat skriftliga, verbala, audiovisuella eller digitala. De olika områdena av multilitteracitet är grundläggande färdigheter ur individ-, samhälls- och arbetslivsperspektiv. Kompetens i multilitteracitet skapar grunden för övrigt lärande och övriga studier. Utvecklingen av multilitteracitet börjar redan i den tidiga barndomen och fortgår hela livet. Förskoleundervisningen ska tillsammans med vårdnadshavarna stödja utvecklingen av barnens multilitteracitet.

Barnen ska uppmuntras att undersöka, använda och producera olika slags texter eller uttrycksformer. På detta sätt övar sig barnen tillsammans att

uttrycka sig och att leva sig in i de tankar och känslor som meddelanden väcker. Utvecklingen av barnens bildkunskap, skriv- och läsfärdighet och numeriska läskunnighet ska stödjas. För att småningom utveckla mångsidig läskunnighet behöver barnen en vuxen förebild, en rik textmiljö, kultur producerad av barn och kulturella tjänster avsedda för barn, såsom filmer, lekramsor och musik. Barnens delaktighet stärks i takt med att multilitteraciteten utvecklas. Samtidigt vidgas barnens värld, blir mera strukturerad och får nya betydelser.

Digital kompetens

Digital kompetens är en viktig medborgarfärdighet. Den behövs i barnens och familjernas vardag, för kommunikation mellan människor och för delaktighet i samhället. Digital kompetens är en del av den multilitteracitet och medie- och studiefärdighet som behövs i studierna och i arbetslivet. Förskoleundervisningen ska jämsides med vårdnadshavarna främja barnens digitala kompetens.

Barnen ska i undervisningen få bekanta sig med olika informations- och kommunikationsteknologiska verktyg, tjänster och spel. Barnens kommunikationsfärdigheter, färdighet att lära sig och deras begynnande skriv- och läsfärdighet ska stödjas med hjälp av informations- och kommunikationsteknik. Barnens kreativa tänkande och samarbetsförmåga utvecklas när de ges möjligheter att själva testa och producera. Barnen ska handledas i att tillägna sig säkra och ergonomiska arbetssätt.

Förmåga att delta och påverka

Aktiv och ansvarsfull delaktighet och påverkan lägger grunden för en demokratisk och hållbar framtid. Det förutsätter att individen har förmåga och vilja att delta i den gemensamma verksamheten och litar på sina möjligheter att påverka. Barnen har rätt att bli hörda och att vara delaktiga i frågor som påverkar deras liv. I förskoleundervisningen ska man respektera dessa centrala demokratiska principer. Förskoleundervisningen ska stödja barnens småningom framväxande förmåga att delta och påverka.

Verksamheten i förskolan ska planeras, genomföras och utvärderas i samverkan med barnen, förskolepersonalen och vårdnadshavarna. När barnen är med och påverkar lär de sig samtidigt att uppfatta betydelsen av gemensamma regler, överenskommelser och förtroende. Att bemöta barnen med respekt, ta hänsyn till deras tankar och ge dem möjlighet att vara tillsammans med andra barn och vuxna stärker barnens förmåga att delta och påverka. Barnen ska uppmuntras att hjälpa varandra och att vid behov be om hjälp. Det är viktigt att barnen upplever och vet att de som barn har rätt att få hjälp och skydd av vuxna

I Pedersöre har vi valt att ta med Arbetslivskompetens och entreprenörskap som en del av Mångsidig kompetens i förskoleundervisningen.

Arbetslivskompetens och entreprenörskap är en del av den livslånga lärstigen. Barnen ska utveckla sitt eget ansvar som medlem i en grupp. Barnen lär sig att arbeta självständigt och tillsammans med andra och att arbeta metodiskt och långsiktigt. När barnen arbetar tillsammans så lär de sig att se sitt arbete som en del av helheten. Barnen lär sig ömsesidighet och att anstränga sig för att nå ett gemensamt mål. Barnen uppmuntras att vara uthålliga och slutföra sitt arbete samt att värdesätta arbetet och resultatet av det. Barnen ska uppmuntras att förhålla sig öppet till nya möjligheter.

8.1. Mångsidig kompetens i Pedersöre

Vi har i Pedersöre valt att synliggöra de 7 kompetenserna med olika djurmotiv. Dessa djur åter kommer även i barnets självvärdering och under läsåret använder personalen djurmotiven för att beskriva de olika kompetenserna.

Mål och innehåll för mångsidig kompetens i Pedersöre

Förmåga att tänka och lära sig

Mål

Barnens intressen och behov beaktas i det livslånga lärandet.
Stärka barnen i tron på sitt eget kunnande.
Göra lärandet roligt.
Barnen lär sig att ta reda på och utvärdera information.
Pröva på, lära sig, dokumentera.

Innehåll

Reflektera och diskutera.
Förstå samband och helhet.
Lyssna och förstå varandra.
Problemlösning.
Kreativitet.
Kritiskt tänkande.

Kulturell och kommunikativ kompetens

Mål

Barnen ska kunna kommunicera och uttrycka sig på olika sätt
Barnen ska bemöta varandra med respekt.
Barnen ska bekanta sig med barngruppens kulturer och traditioner.

Innehåll

Kommunikation.
Sociala färdigheter.
Respekt och etiskt handlande.
Barns rättigheter.
Hantverkstraditioner.
Kulturarv och kulturell identitet.

Vardagskompetens

Mål

Barnen ska bli medvetna om sina möjligheter att påverka sin hälsa och sitt välbefinnande, kunna ta ansvar för sig själv och andra.
Barnen ska uppmuntras att göra val som stämmer överens med en hållbar livsstil.

Innehåll

Ta hand om sig själv och andra
Sunt bondförnuft.
Hälsa och motion.
Framtidstro.
Att hantera tid.
Konsumtion och ekonomi.
Ansvarsfullt miljötänkande.

Multilitteracitet

Mål

Barnens bildkunskap, skriv- och läsfärdighet och numeriska färdigheter utvecklas.
Barnen lär sig tolka och producera olika slag av meddelanden.
Barnen får grunden för en mångsidig läskunnighet.

Innehåll

Uttrycka sig och leva sig in i tankar och känslor.
Läs- och skrivkunnighet.
Tolka olika symboler, tecken och bilder.
Söka och kritiskt granska information.
Producera bilder och texter.

Digital kompetens

Mål

Barnen får bekanta sig med olika digitala verktyg genom att själva pröva på att skriva och spela. Barnen använder digitala verktyg för dokumentation. Barnen får bekanta sig med grunderna i programmering.

Innehåll

Trygg användning.
Kunna samarbeta.
Söka och använda information.
Öva sig att skriva och producera text.

Arbetslivskompetens och entreprenörskap

Mål

Barnen ska utveckla sitt eget ansvar som medlem i en grupp.
Barnen lär sig att samarbeta med andra.
Barnen lär sig arbeta självständigt, metodiskt och långsiktigt.

Innehåll

Samarbetsförmåga.
Kunna arbeta självständigt.
Kunna arbeta i grupp.
Testa och dra slutsatser.
Ställa frågor.
Kunna planera långsiktigt.

Förmåga att delta och påverka och bidra till en hållbar framtid

Mål

Barnen ska kunna delta och påverka för framtiden.
Barnen ska lära sig förstå betydelsen av gemensamma regler, överenskommelser och förtroende.

Innehåll

Respektera och ta hänsyn.
Ta ansvar.
Följa regler och överenskommelser.
Be om hjälp och hjälpa varandra.
Gruppmöten, delta och påverka.
Demokrati.
Jämlikhet och jämställdhet.

9. Principer för utvecklandet av verksamhetskulturen

Verksamhetskulturen ska utvärderas och utvecklas så att den stödjer målen för förskoleundervisningen. Det är viktigt att alla vuxna som arbetar med barnen är medvetna om att deras sätt att agera och kommunicera överförs till barnen.

Utvecklandet av verksamhetskulturen förutsätter pedagogiskt ledarskap och styrning när det gäller förfaringssätt samt att personalen och barnen är delaktiga och förbinder sig till de gemensamma förfaringssätten. Anordnaren av förskoleundervisning och de personer som leder förskoleundervisningen bär ansvar för utvecklandet. Verksamhetskulturen ska utvecklas bland annat genom att pröva mångsidiga arbetssätt, nya lösningar i lärmiljöerna och genom att utveckla yrkeskompetensen i samarbetsnätverk. Systematisk självvärdering och kontinuerlig utveckling ska vara en naturlig del av förskolans vardag.

Det är viktigt att barnens och vårdnadshavarnas erfarenheter och åsikter utnyttjas i utvecklingsarbetet. För att barnens lärande ska fortlöpa smidigt är det nödvändigt att samarbeta med den övriga småbarnspedagogiken, den grundläggande utbildningen samt sakkunniga inom stöd och elevvård

I Pedersöre strävar vi efter att uppnå en verksamhetskultur som baserar sig på öppenhet, växelverkan och samarbete. Förskolans mångsidiga arbetsmetoder och verksamhetskultur inverkar på fostrings- och undervisningsarbetet och därmed också på barnens lärande. Kollaborativt lärande – även kallat samarbetslärande – utgår ifrån att inläring sker bäst i ett socialt sammanhang, utifrån en kollektiv kunskapsbildning och delad expertis.

Förskolans värderingar, visioner och målsättningar förverkligas inom ramen för verksamhetskulturen. Förskolepersonalen främjar barns delaktighet, välmående och trivsel i förskolegemenskapen genom att sätta barnet i centrum. Undervisningen är mångsidig och helhetsskapande. Vi gläds tillsammans över våra framgångar och insikter. Arbetsmetoderna och arbetssätten ska väcka viljan att lära sig och ge rum för de aktiviteter, upplevelser och lekar som är typiska för förskolebarn. I förskolan används flexibla gruppindelningar i lek och lärande. Den kulturella årscykeln i förskolan kryddas med olika traditionella evenemang, utflykter och fester.

Förskolans verksamhetskultur och arbetsmetoder ska stödja barnens utveckling till att bli självständiga, företagsamma, målmedvetna, samarbetskunniga och aktiva. Barnen hjälps åt att forma en realistisk bild av sina möjligheter att påverka. De får lära sig att ta ansvar för sina saker och klara av vardagssituationer. Förskoleundervisningen planeras och genomförs så att barnen har möjlighet att bli inspirerade, experimentera och att lära sig nytt.

Verksamhetskulturen ska stödja utvecklingen av öppen kommunikation och kollaborativa arbetssätt. De språk och kulturer, religioner och åskådningar som finns representerade i barngruppen ska återspeglas i förskoleverksamheten. Verksamhetskulturen ska stödja barns förmåga att kommunicera och fungera i kamratgruppen. De ska handledas att ta hänsyn till andra och att respektera andras integritet. Det skapar förutsättningar för att komma till rätta i ett pluralistiskt samhälle.

Verksamhetskulturen ska stödja samarbete, gemensamt ansvar och delaktighet. Det är personalens uppgift att se till att alla barn får uttrycka sina åsikter och tankar och att barnens idéer och initiativ beaktas i verksamheten

Delaktighet är en grundförutsättning för barnets möjlighet att föra sin egen talan och få vara med och fatta beslut. Förskolepersonalen ser till att barnet mår bra och känner sig tryggt. Förskolepersonalen fäster vikt vid att forma en trygg och säker lärmiljö för barnen, där de får

använda sitt språk och vågar kommunicera. Personalen tar barnets perspektiv, ser och lyssnar på barnet. Barnet ska ha rätt till trygga relationer där det känner att man kan vara olika, tänka olika och duga som man är.

I förskoleundervisningen har barndomen ett egenvärde. De sociala färdigheterna utvecklas när barnen lär sig värna om allas lika värde, varje barn ses som unikt och värdefullt. Alla barns rätt till en god undervisning tryggas genom att personalen ser och bekräftar det enskilda barnet samt beaktar det enskilda barnets behov och åldersnivå i sin undervisning. För att barnen ska kunna nå sina mål behöver personalen anpassa lärandet efter realistiska förutsättningar.

Verksamhetskulturen ska utvecklas bland annat genom att pröva mångsidiga arbetssätt, nya lösningar i lärmiljöerna och genom att utveckla yrkeskompetensen i samarbetsnätverk.

Barnen har rätt att lära sig och känna glädje över sitt lärande, de får känna att de lyckas och sporrar att pröva på nya saker. Personalen är modeller för barnen genom att själva förhålla sig uppmuntrande och respektfullt gentemot varandra, barnen och föräldrarna.

Utvärderingsmetoderna i förskoleundervisningen

Barnens och vårdnadshavarnas erfarenheter och åsikter utnyttjas i utvecklingsarbetet. Vårdnadshavarna har möjlighet att vara med och utveckla verksamhetskulturen genom enkätundersökning som görs kontinuerligt, samt under möten för vårdnadshavarna har var och en möjlighet att diskutera verksamheten tillsammans med personalen.

Barnen ska få erfarenheter av att fatta beslut som rör förskolegruppen. Barnens beslut och aktivitet utvärderas gemensamt och barnen får samtidigt så småningom lära sig att ta gemensamt ansvar. Detta ger barnen erfarenhet av att vara delaktiga och aktiva.

Gruppmöten i förskolan

Barnen kan påverka verksamheten under "gruppmöten" i förskolan. Alla barn är med och diskuterar, fattar beslut samt utvärderar verksamheten. Barnen kan påverka verksamheten under "gruppmöten" i förskolan genom att komma med förslag på förändringar, via tankar och åsikter som tas upp. Personalen skriver ärendelista och dokumenterar utvärderingen. Under mötet är barnen med och röstar och tar demokratiska beslut som gäller deras verksamhet under förskoletiden.

Personalen utvärderar verksamheten kontinuerligt genom sin egen självvärdering samt teamets utvärdering.

10. Lärmiljöer i förskoleundervisningen

Förskolans lärmiljöer samt utvärderingen av dem

Lärmiljön beaktas i planeringen av förskoleundervisningens gemensamma mål för en helhetsskapande undervisning.

Med lärmiljöer i förskolan avses de lokaler, platser, redskap, grupper och förfaringsätt som stödjer barnens växande, lärande och kommunikation. Lärmiljöerna ska bilda mångsidiga och flexibla pedagogiska helheter. Barnens intressen och idéer tas tillvara i utformandet av lärmiljöerna genom flexibla gruppindelningar såsom variation av gruppstorlek och - sammansättning. Lärmiljöerna utformas tillsammans med barnen: genom att aktivera barnen, ge en känsla av delaktighet och att ha en möjlighet att påverka.

Lärmiljöerna ska ge möjligheter att träna sociala färdigheter och kommunikation. Barnens idéer och alster ska synas i lärmiljöerna, inspirerande material ska finnas tillgängligt för barnen. Ny teknik så som digitala verktyg används, både ute och inne på ett ändamålsenligt sätt i förskolan.

Gemensamt överenskomna regler och tillvägagångssätt skapar en trygg pedagogisk miljö där man respekterar varandra. Mångsidiga lärmiljöer stödjer barnens aktivitet och sunda självkänsla, utvecklingen av sociala färdigheter och förmågan att lära sig samt ökar jämlikheten. Barnen ska vara med och utforma lärmiljöerna. Det stödjer barnens delaktighet och ger dem en känsla av att lyckas och stärker samspelet med kamratgruppen.

Lärmiljöerna ska vara trygga och hälsosamma. Med tanke på att barn lär sig på olika sätt behöver vi erbjuda många olika lärmiljöer, variera undervisningen och använda vår närmiljö. Närmiljön betyder t.ex. skogen, trafiken, bibliotek och muséer.

Lärmiljöerna utvärderas kontinuerligt tillsammans med barnen genom intervjuer, dokumentationer och gemensamma diskussioner i barngruppen.

11. Samarbete i förskoleundervisningen och vid övergångarna

Mål och praxis för samarbete

Målet med samarbetet är att förskoleundervisningen, annan småbarnspedagogik och den grundläggande utbildningen bildar en logisk kontinuitet som stödjer barnets utveckling och lärande. Samarbetet ska säkerställa kvaliteten på förskoleundervisningen och stärka barnens och vårdnadshavarnas delaktighet. Samarbetet ska vara systematiskt. Samarbetet ska utvecklas och utvärderas tillsammans under ledning av anordnaren av förskoleundervisning.

Samarbete inom förskoleundervisningen

Vi stöder barnens växande och lärande genom att ha kontakt med personalen inom småbarnspedagogiken, den grundläggande utbildningen och nybörjarundervisningen.

Det är viktigt att personalen har möjlighet att bekanta sig med varandras verksamhet och lärmiljöer också i praktiken.

Förskolepersonalen samarbetar med personalen inom social- och hälsovården för att stödja barnens välbefinnande, växande och lärande.

Samarbete inom personalen är nödvändigt med tanke på en välmående arbetsgemenskap och undervisningens kvalitet. Samtidigt fungerar samarbetet mellan de vuxna i förskolan som en bra modell för barnen. Att stärka barnens samarbetsförmåga är ett av de mest centrala målen i förskoleundervisningen. Olika samarbetsformer och smågruppsarbete ska användas inom förskoleundervisningen. Barnen ska uppmuntras och stödjas till att verka som medlemmar i en grupp och att utveckla sin samarbetsförmåga. Barnens åsikter ska höras på ett för dem lämpligt sätt när verksamheten planeras, genomförs och utvärderas.

Samarbete med vårdnadshavarna

Anordnaren av förskoleundervisning ansvarar för att utveckla samarbetet med vårdnadshavarna. Utgångspunkten för samarbetet är att bygga upp förtroende, jämlik kommunikation och ömsesidig respekt mellan parterna. Samarbetet förutsätter initiativförmåga av förskolans personal och att de har personlig kommunikation med vårdnadshavarna. Samarbetet ska ta hänsyn till familjernas mångfald, individuella behov och frågor som gäller vårdnad. Olika kommunikationsmedel ska användas i samarbetet och vid behov används en tolk. Samarbetet med vårdnadshavarna ger möjlighet till diskussion vårdnadshavarna emellan.

Förskoleläraren ska diskutera med vårdnadshavarna om familjens och förskolans värden, fostringsmetoder och mål. Barnens och vårdnadshavarnas synpunkter ska beaktas i undervisningen och vid uppgörandet av Mina mål under förskoletiden som utarbetas skilt för varje barns lärande. Vårdnadshavarna ska ges tillfällen att bekanta sig med sitt barns förskoledag.

Förskolepersonalen ska diskutera med vårdnadshavarna om hur barnens växande och lärande framskrider. Särskilt viktigt är samarbetet med vårdnadshavarna när ett barn behöver stöd för sitt växande och lärande. Vårdnadshavarna får information om transporter och elevvård, samt övriga tjänster inom småbarnspedagogiken av personalen eller anordnaren av förskoleundervisningen.

Samarbete vid övergång Småbarnspedagogik - Förskola

Övergång från hemmet eller småbarnspedagogiken är ett viktigt skede i barnets liv, en smidig övergång främjar barnets känsla av trygghet och välbefinnande. En besöksdag ordnas inför förskolstarten.

Förskollärare besöker daghemmen för bekanta sig med de blivande förskolebarnen.

Information som är nödvändig för anordnande av stöd för lärande och elevvård överförs när barnet övergår från en enhet till en annan eller från ett utbildningsstadium till följande. Överföringen av information ska följa gällande lagar. Vid övergångarna och i synnerhet vid beslut om att inleda förskoleundervisningen eller den grundläggande utbildningen vid en avvikande tidpunkt ska man även utnyttja den sakkunskap som tidigare och framtida lärare har om barnets växande och lärande.

Samarbete vid övergång Förskola - Åk 1

- Förskolebarnen besöker skolan och bekantar sig med lärare och miljön. Mottagande lärare och speciallärare besöker förskolan och bekantar sig med de nya eleverna. Förskolebarnen ges möjlighet att bekanta sig med sina vänelever.
- Läraren kan ta del av barnens förskolematerial och diskutera med förskoleläraren.
- Ett pedagogiskt stödgruppsmöte mellan förskolan (förskolelärare och specialbarntädgårdslärare) och mottagande skola (mottagande klasslärare, speciallärare, rektor och elevvårdspersonal) ordnas under vårterminen.
- **Blanketten, Förskola – Skola ges av förskolläraren till blivande klasslärare (finns under följande rubrik, samarbetsblankett förskola - skola).**
- Alla uppgjorda dokument såsom pedagogisk bedömning, plan för lärande, pedagogisk utredning, individuella planer och övriga behövliga utlåtanden ges över till specialläraren.
- Vid behov kan skolpsykologen göra en kartläggning.
- Vid behov besöker vårdnadshavare, barn och förskolelärare/specialbarntädgårdslärare mottagande skola.
- I september besöker förskolläraren skolan för att ta del av hur övergången förskola – skola har skett.

Metoder för utvärdering av de olika samarbetsformerna

Samarbetet ska vara systematiskt och likvärdigt i hela kommunen. Genom en regelbunden förfrågan/enkät till personal och vårdnadshavare utvecklas och utvärderas samarbetet.

Årshjulet för elevhandledning och samarbete

11.1. Samarbetsblankett förskola - skola

PEDERSÖRE

Förskola – skola

Namn: _____ Förskola: _____

Barnets del

Det här tycker jag är roligt att göra

Det här tycker jag att jag är bra på

Det här behöver/vill jag ha hjälp med

Kompisar som jag leker med/ samarbetar bra med

Så här känner jag inför skolstarten

Vårdnadshavarnas del

Det här tycker vi är bra för mottagande skola att veta

Personalens del

Det här tycker vi är bra för den mottagande skolan att veta

Följande planer har blivit gjorda, och bifogas med denna blankett till skolan

- Pedagogisk bedömning
- Plan för lärande
- Individuell plan

Vi ger vårt samtycke att informationen överlämnas till mottagande personal i skolan.

Pedersöre den _____

Vårdnadshavare

Vårdnadshavare

11.2. Årshjulet för elevhandledning och samarbete

Årshjulet för elevhandledning och samarbete

	Förskola	Samarbete	Åk 1-6	Samarbete	Åk 7-9
AUG	Personalens planeringsdag Förstadsblanketten Trestegsstödet genomförs kontinuerligt under året	Planera för väneleversksamhet	Vänelever/faddrar för nya elever Föräldramöte åk 1 Åk 1: Kartläggning: bokstäver, läskod, talföjd, artikulation och motorik. Fonolek		Förstadsblanketten åk 7 Genomgång av elever med speciella behov med alla lärare Extra möte för nya lärare om elever, grupper, arbetsrutiner.. Åk 7: Läs- o skrivfärdigheter (M-G Johansson) + disk. med de elever som får 1-2
SEPT	Möte med vårdnadshavarna Barnets Självvärdering Uppgörande av budget Nationellt meddelande om barnantal i förskolan Förskolan: KTI	En förskollärare deltar i elevvårdsgruppen i närskolan Förskollärarna besöker närskolan och får feedback från klasslärarna om de nya ettorna	Åk 1-2: Lukimat Åk 2-6: Läsastighetstest H4 och/eller H5 Åk 6: RMAT, matematik		Väneleverna ordnar friluftsdag för åk 7 Föräldramöte åk 7
OKT	Diskussion med vårdnadshavare och barnet om Barnets självvärdering. Mina mål under förskoletiden Förskolan: Lukimat, hösten Personalens självvärdering, teamets självvärdering		Åk 1-6: Utvecklingssamtal med elev och vårdnadshavare om elevens Självvärdering. Åk 1: Uppföljning Åk 3-6: Rättstavning, ordförståelse, läshastighet, läsförståelse		Enskild diskussion med eleverna åk 7 (kurator, klf, ämneslärare enl. behov) IP-arbete
NOV	Personalens utvecklings samtal		Utvärdering eller Betyg Utvecklingssamtal / Utvärdering Åk 1: Uppföljning Åk 3: Läsförståelse		Periodbetyg 1 Ämneslärarna skriver info till klassförest. Utvecklingssamtal åk 7-8 IP-arbete
DEC	Julefrid		Åk 3-6: Mellanbetyg Julefrid		Föräldramöte (+ samtal v.b): åk 9 Dec-febr. Enskild handledning åk 9 inför utbildningsval

	Förskola	Samarbete	Åk 1-6	Samarbete	Åk 7-9
JAN	Förskolan: Lukimat Vintern Skolmognadsbedömning enligt behov Skolinskrivning Anmälan till Förskolan och dagvård i förskolan	Rektorena kontaktar specialbarnträdgårdsläraren angående om resursbehov inför nästa läsår	Skolinskrivning		
FEBR	Anmälan till morgon och eftermiddagsvården		Åk 1: Lukimat Åk 2: Rättstavning, läsförståelse	Info om elever med IP till åk 7	Gemensam ansökan åk 9
MARS	Förskolan: Lukimat Våren Diskussion och utvärdering med vårdnadshavare och barnet om Barnets självvärdering. Mina mål under förskoletiden samt förskola – skola Personalens och teamets självvärdering	En förskollärare deltar i elevvårdsgruppen i närskolan Specialbtg.lärarna besöker skolornas pedagogiska stödgrupp, trestegsstöd.	Åk 2 och åk 6: Handledande respons tillsammans med elev och/eller vårdnadshavare. Åk 1: Rättstavning	Möte om resursbehov inför nästa läsår Info om alla blivande sjur Kurator diskuterar med alla sexor + information om åk 7	Periodbetyg 2 Nya vänelever utses och skolas Klasserna för blivande åk 7 klara IP-utvärdering i elevvårdsteamet
APRIL	Förskolan: KTI Årlig verksamhetsplan	Samarbete i olika former inför - övergång förskola - åk 1 Besök av förskolebarn i under lektionstid, för att få en inblick i skolans vardag. Föräldramöte för förskolans vårdnadshavare på skolan.	Åk 2-6: Läsastighet, H4 och/eller H5 Åk 4: RMAT, matematik	Samarbete i olika former inför övergång åk 4 – åk 5	Föräldramöte åk 7-8
MAJ	Samarbete vid övergången småbarnspedagogik – förskola – skola.	Blivande klasslärare åk 1 och speciallärare besöker förskolan Besöksdag för blivande ettor Vänelever / Faddrar	Åk 1-2: Lukimat Åk 1-6: Läsårsbetyg	Åk 6 lärare och elever samarbetar; naturskola, friluftsdag. Om möjligt deltar blivande klassföreståndare åk 7 Besöksdag för blivande 7:or i Sursik	Infokväll för blivande sjur med föräldrar - info om LoS-test - info om elevvården Info till andra stadiet (maj-juni) Läsårsbetyg, avgångsbetyg

Konfidentiella papper makuleras eller arkiveras

12. Mångsidiga arbetsätt

Arbetsätt i lärandet

Handledd och spontan lek utgör en viktig del i förskolans verksamhet. Genom en stimulerande lekmiljö blir lärandet roligt och intressant. Vid val av arbetsätt utgår vi från barnens behov, förutsättningar och intressen. Vi använder oss av många olika lärtilar för att uppmuntra barnens aktivitet och kreativitet, barnen ska få pröva att arbeta i storgrupp, mindre grupper och individuellt. Att ta med barnen i planeringen av arbetsätt gör att barnen blir delaktiga och mera motiverade, det stöder barnens förmåga att ta initiativ och ansvar.

Vardagskommunikation och diskussioner används dagligen i lärandet, barnen ska uppmuntras att kommunicera: fråga, undra, ifrågasätta, dra slutsatser och lösa problem. Barnen uppmuntras att dela sina kunskaper med varandra och lära tillsammans, samt att reflektera över hur man lär sig.

Vi använder aktiverande arbetsätt där barnen får använda flera sinnen: vi använder spel, pussel, gymnastikredskap. Vi slöjdar, målar, modellerar, bekantar oss med olika hantverk. Vi använder oss av drama, film, fotografering och sagotering för att på olika sätt utveckla barnens kreativitet.

Olika projektarbeten som man presenterar för varandra kan användas i syfte att träna sig i att uppträda inför andra. Digitala verktyg som dator, lärplatta, kamera används på ett ändamålsenligt sätt i undervisningen. Varje barn bör ha möjlighet att lära sig att sätta på och stänga av datorn, hantera mus och tangentbord, använda individanpassade pedagogiska program samt lära sig enkla sökstrategier på internet. Barnen har möjlighet att bekanta sig med enklare former av programmering.

För att träna barnens sociala färdigheter används förutom personalens eget förhållningssätt pedagogiskt material såsom StegVis och Kompisväskan. Personalen möter barnet med empati, förståelse, diskussion och överenskommelse. Personalen reflekterar över sina arbetsätt för att kunna förebygga problem och hjälpa barnet att klara olika situationer.

Barnets egen självvärdering tas i beaktande i planeringen av arbetsätt i verksamheten, det gör att barnen blir delaktiga och mera motiverade. Barnets självvärdering sker i september och uppföljningen sker i april. I september sätter barnet till pappers Mina mål för förskoletiden, tillsammans med förskolläraren och barnets vårdnadshavare.

På informations träff på hösten har vårdnadshavarna möjlighet att få information om arbetsätten i förskolan samt möjlighet att diskutera och ge respons. Detta sker i september och i mars. Vårdnadshavarna har även möjlighet att utvärdera verksamheten via enkäter.

Personalens självvärdering används för att utveckla sitt eget arbetsätt. Personalens självvärdering sker i september - oktober och i mars

Teamets självvärdering sker i oktober och i april. Vi använder oss av Teamets självvärdering för att utveckla arbetsättet i förskolan. Under verksamhetsåret sker kontinuerligt diskussioner om vårt arbetsätt i förskolan.

Samarbete förskola - Bibliotek

Förskolans och bibliotekets gemensamma mål är att väcka läslust. Biblioteket tar emot besök av förskolegrupper, så att förskolebarnen själva får söka i hyllorna och bekanta sig med bokurvalet. Biblioteket är ett stöd för förskolebarnen när det gäller att hitta litteratur, främja läsglädje och bredda läsupplevelserna.

Förskolan får ta del av Användarutbildning, Bokpaket, Sagostunder.

13. Utvärdering som stöd för undervisningen och lärandet

Utvärderingen utgör en viktig del av förskoleundervisningen.

I förskoleundervisningen har utvärderingen två syften:

- Den används som hjälp för att planera och utveckla undervisningen
- Den används för att stödja varje barns välbefinnande, växande och lärande.

Utvärderingen är en helhet bestående av observation, dokumentation, evaluerings slutsatser och respons, som utöver lärarna även den övriga förskolepersonalen samt barnet och barnets vårdnadshavare ska delta i.

För att undervisningen ska vara målinriktad och stödja barnets utveckling behövs information om barnets tidigare uppväxtmiljö, utveckling, lärande och intressen. Informationen används för att planera barnets individuella mål och förskolans verksamhet.

Personalen ska följa upp varje barns utveckling och lärande, detta ska basera sig på observation och mångsidig dokumentation. Genom dokumentationens ka barnen kunna observera sina framsteg, detta sker genom att personalen synliggör utvärderingen för barnen genom diskussion.

Förskoleundervisningen ska utveckla barnens förutsättningar för självvärdering. Barnen ska uppmuntras att beskriva vad de tycker om i förskolan, vad de enligt egen åsikt lyckats med och vad de skulle vilja lära sig i fortsättningen. Läraren ska också uppmuntra barnen att fundera över hur gemensamma uppgifter lyckats. Självvärderingsförmågan som småningom utvecklas under barnens lärtid, utgör en del av förmågan att lära sig.

Barnets egen självvärdering tas i beaktande i planeringen av arbetssätt i verksamheten, det gör att barnen blir delaktiga och mera motiverade. Detta sker i september.

Från förskolan till årskurs 6 har det i Pedersöre utarbetats en modell för självvärdering, vilket bildar en enhetlig lärtid. Mer information finns i foldern [Barnets/elevens självvärdering](#).

Barnets egen självvärdering diskuteras tillsammans med barnet, vårdnadshavaren och förskolläraren på hösten. Under våren hålls ett nytt utvecklingssamtal med barnet, vårdnadshavaren och förskolläraren. Då går man igenom barnets självvärderingen, Mina mål under förskoletiden samt blanketten Förskola - skola. Blanketten förskola - skola diskuterar förskolläraren tillsammans med barnet före samtalet och går igenom den med barnet och vårdnadshavarna. Blanketten ges till skolan av förskolläraren i samband med träffen med blivande klassläraren. När barnet börjar i första klass är det viktigt att läraren har tillgång till nödvändiga uppgifter om varje barns arbete, växande och lärande i förskolan. Det förutsätter samarbete mellan förskolan, skolpersonalen, vårdnadshavarna och barnen. Vid överföringen av information kan dokument som beskriver barnets framsteg i förskolan och den eventuella planen för lärande eller IP som utarbetats i förskolan användas.

I mars eller april träffar förskolläraren barnet, vårdnadshavaren och utvärderar **Mina mål under förskoletiden** samt fyller i blanketten **Förskola - skola**, blanketten ges till barnets blivande klasslärare.

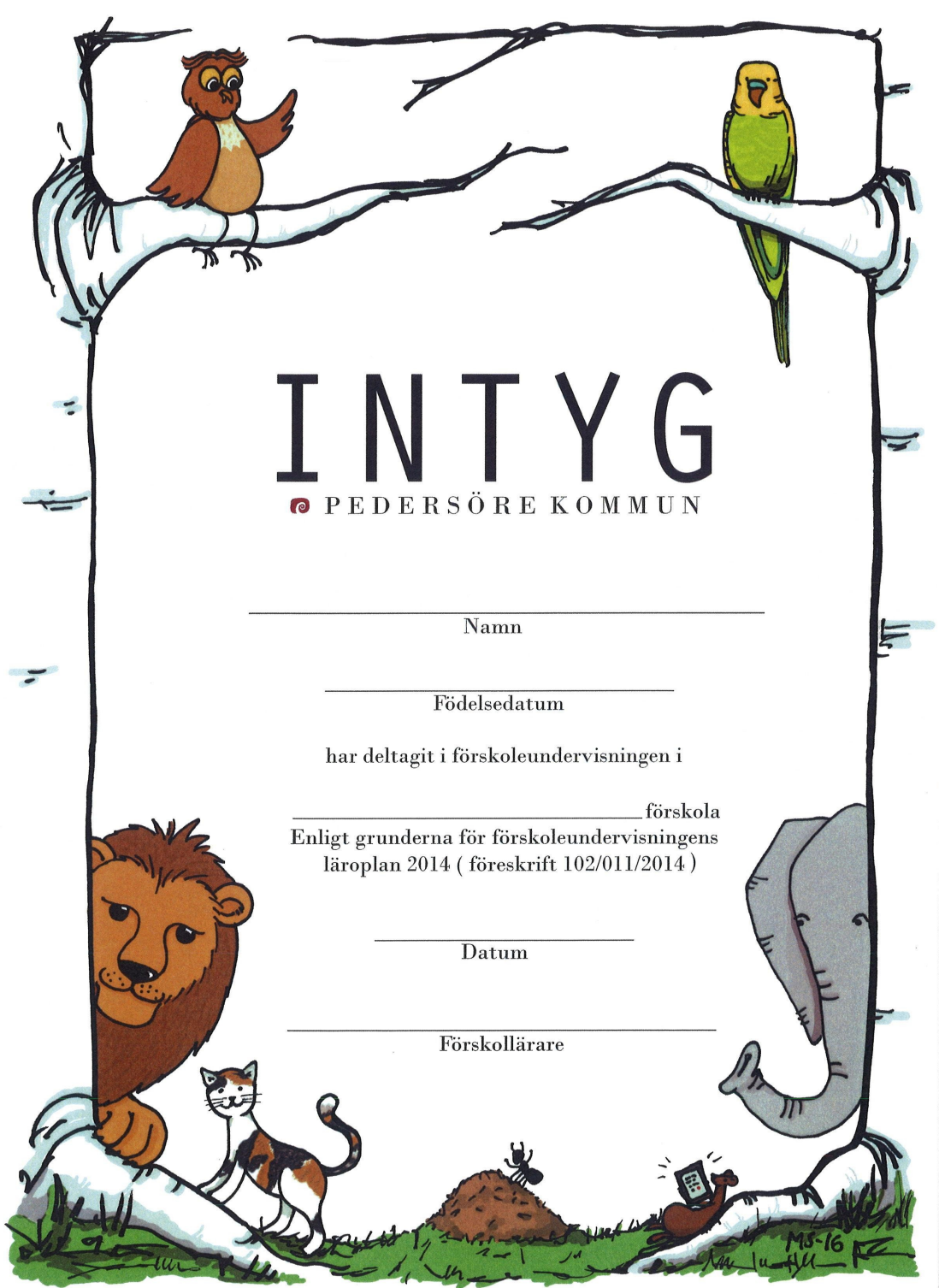
När läsåret avslutas ges barnen ett intyg över deltagande i förskoleundervisningen.

Personalens självvärdering och barnets självvärdering utgör en grund för utvecklandet av förskoleundervisningens verksamhet.

Personalens självvärdering används för att utveckla personalens arbetssätt. Personalens självvärdering sker i september/ oktober och i mars.

Teamets självvärdering sker i oktober/ november och i april. Vi använder oss av Teamets självvärdering för att utveckla arbetssättet i förskolan. Under verksamhetsåret sker kontinuerligt diskussioner om vårt arbetssätt i förskolan.

13.1. Förskolans intyg

INTYG
PEDERSÖRE KOMMUN

Namn

Födelsedatum

har deltagit i förskoleundervisningen i

_____ förskola

Enligt grunderna för förskoleundervisningens läroplan 2014 (föreskrift 102/011/2014)

Datum

Förskollärare

13.2. Barnets självvärdering

Barnets/ Elevens självvärdering

Under hösten 2015-våren 2016 har en arbetsgrupp i Pedersöre kommun arbetat fram materialet för barnets/elevens självvärdering utgående från de mångsidiga kompetenserna. Vi började med att fundera över hur vi skulle få barnet/eleven mer engagerat i sin lärandeprocess. Hur bygger vi upp barnets/elevens självvärdering utgående från de mångsidiga kompetenserna?

”Grunden för en mångsidig kompetens läggs under småbarnsperioden, i förskoleundervisningen och under de första åren i den grundläggande utbildningen. Målet är att eleven genom att utveckla olika kompetenser ska förbättra förutsättningarna för att lära känna och uppskatta sig själv, forma sin identitet och utveckla en hållbar livsstil. [...] Fostran till en hållbar livsstil sker främst genom att förskolan/skolan föregår med gott exempel.”

”Med mångsidig kompetens avses en helhet som består av kunskaper och färdigheter, värderingar, attityder och vilja. Kompetens innebär också förmåga att använda sina kunskaper och färdigheter på det sätt som situationen kräver.

Utvecklingen av mångsidig kompetens främjar barnens växande som individer och som medlemmar i sin grupp. De olika delområdena inom mångsidig kompetens stödjer barnens förmåga att rikta in sig på livslångt lärande och lägger grund för en hållbar livsstil.”

Målet är att utifrån barnets/elevens tidigare erfarenheter och kunskaper förankra kompetenserna i relevanta vardagssituationer. Genom dessa självvärderingsblanketter och efterföljande samtal stärks barnets/elevens delaktighet och medvetenhet om sin egen utveckling samt samarbetet med vårdnadshavarna.

Manualen baserar sig på Förskoleundervisningens läroplan 2014 102/011/2014 samt Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen 2014.

Självvärderings materialet

Innehållet för Förskolans del:

- Instruktion för genomgång av Barnets självvärdering i förskola
- Manual för förskolläraren
- Mina mål under förskoletiden
- Blankett: **Barnets självvärdering förskola**
- Blankett: **Förskola - skola**

Instruktion för genomgång av Barnets självvärdering i förskolan

Första samtalet sker i oktober (barnets självvärdering) och det andra samtalet sker i mars – april (förskola – skola).

Förberedande samtalet med barnet i förskolan sker individuellt, förskolläraren och barnet. Man diskuterar de 7 olika kompetenserna och funderar över frågorna som finns på barnets papper.

Barnet målar den glada gubben eller den fundersamma gubben. Barnets papper tas med till samtalet som barnet tillsammans med vårdnadshavare deltar i.

Det finns en Manual för förskolläraren som hjälp för samtalet med barnet.

Plocka ut de punkter ur manualen som du anser vara relevanta för samtalet med barnet och föräldern. Boka tid för samtalet, 20 min. med barn och vårdnadshavare.

Under föräldramötet på hösten informerar man om hur dessa samtal kommer att ske.

Observera! Samtal inför eventuella IP, Plan för lärande, Pedagogisk bedömning sker vid ett annat tillfälle.

14. Gemensamma mål för undervisningen förverkligas genom lärområden

Undervisningen i förskolan ska vara helhetskapande och bestå av lärområden av olika omfattning som genomförs på olika sätt. Lärområdena ska

genomföras utgående från barnens intressen och de gemensamma mål för undervisningen som beskrivs i detta kapitel. De gemensamma målen baserar sig på mål inom olika kunskaps- och färdighetsområden som är väsentliga i förskolan och på målen för mångsidig kompetens. De gemensamma målen är mål som ska styra lärarens arbete.

Målet för undervisning som genomförs som lärområden är att stödja barnets växande och välbefinnande samt att erbjuda dem en mångsidig grund för sin kompetensutveckling. Leken och andra för barn naturliga sätt att arbeta och lära sig ska ligga som grund för lärande och all verksamhet. Hur lång tid som används för varje lärområde och hur de genomförs varierar beroende på ämnesområdet, situationen och på hur barnens lärande framskrider. Barnen ska under lärarens ledning delta i planeringen av lärområdena och i utvärderingen av genomförandet. Det är viktigt att alla barn har möjlighet att lära sig och de får arbeta i egen takt och utveckla sina färdigheter i mångsidiga lärmiljöer i växelverkan med andra barn, läraren och den övriga personalen. Syftet med lärområdena är att erbjuda barnen nya och inspirerande lärupplevelser och möjligheter att arbeta med uppgifter som innehåller lämpliga utmaningar i lärandet. Barnens olika behov av stöd ska beaktas i undervisningen och barnen ska ges tillräckligt stöd genast när behov uppstår.

Leken ligger alltid som en grund för lärandet inom förskolan.

I förskolan tar vi tillvara barnens intressen och kunskap genom att fråga för att få insikt om barnens förståelse.

Barnen berättar och samtalar i grupp om sina erfarenheter. Tillsammans lär vi av varandra, och forskar och tar reda på.

Processen och genomförandet är viktigare än produkten.

Barnens intressen styr tidsanvändningen för de olika lärområdena.

Barnen är med och påverkar hur genomförandet sker, hur lärmiljön utformas och vilka arbetssätt som används.

Barnens olika behov beaktas i undervisningen, när man uppmärksammar att ett barn behöver stöd inom ett kunskaps - färdighetsområde så ges det så fort som möjligt.

14.1. Mina många uttrycksformer

Barnens inlärningsförutsättningar, sociala färdigheter och positiva självbild stärks när de lär sig att strukturera omvärlden. Den förmågan utvecklas när barnen får utforska, tolka och öva att uttrycka sig och världen på olika sätt. Det stödjer också utvecklingen av deras koncentrations- och självregleringsförmåga. Förskoleundervisningen uppdrag är att utveckla barnens uttrycksförmåga genom träning av grundläggande färdigheter i att uttrycka sig genom **musik, bildkonst, slöjd samt verbalt och kroppsligt**. När barnen får bekanta sig med olika kultur- och uttrycksformer

stärks deras förmåga att delta och påverka och multilitteraciteten utvecklas. Användningen av olika uttrycksformer i förskolans vardag och fest ger möjligheter att lyfta fram den kulturella mångfalden och glädjas över den.

Allmänna mål för undervisningen inom detta lärområde

I förskoleundervisningen ska barnen uppmuntras och stödjas i att använda olika uttrycksformer. Undervisningen ska planeras så att barnen får upplevelser av konst och erfarenheter av en kreativ process bestående av planering, genomförande och utvärdering. Verksamheten ska utgå från barnens förmågor, iakttagelser och upplevelser. Barnen ska uppmuntras att berätta om sina idéer, sitt arbete och om sina olika erfarenheter i anknytning till dem. Slutprodukterna granskas tillsammans och de gemensamma produkterna ska synas i lärmiljöerna. När barnen uttrycker sig och när arbetet dokumenteras ska det finnas tillgång till många olika slags material, verktyg och redskap. Kulturutbudet och lärmiljöerna i den närmaste omgivningen ska mångsidigt utnyttjas i undervisningen.

Detaljerade mål

- Den **musikaliska verksamheten** i förskolan ska vara mångsidig och multisensorisk. Målet är att stärka barnens musikintresse och förhållande till musiken. Barnen ska ges möjlighet att upptäcka sina egna musikaliska färdigheter med hjälp av sång, dans, rörelser och genom att spela och skapa egen musik. Barnen ska få lära sig sånger och bekanta sig med olika musikstilar och instrument. Man leker, experimenterar och improviserar med musik. Tillsammans med barnen iakttar man ljudnivå, ljudlängd, ljudstyrka och klangfärger i det musikaliska utövandet. Undervisningen ska ge barnen erfarenheter av att tillsammans göra musik.
- I förskoleundervisningen ska barnen öva sig att **slöjda** och att använda olika arbetsredskap. Barnens intresse för slöjd ska väckas. Barnen får pröva på att använda både hårda och mjuka material och lära sig de tekniker och basfärdigheter som behövs i användningen. De ska uppmuntras att planera och skapa olika slöjdarbeten tillsammans med andra inom ramen för sin fantasi och sina färdigheter. Barnen ska också planera och tillverka ett mera omfattande slöjdarbete under lärarens handledning. Lokala hantverkstraditioner eller traditioner som anknyter till barnens bakgrund kan utnyttjas i arbetet.
- Utvecklingen av barnens **visuella tänkande och visuella uttryck** ska stödjas i förskoleundervisningen genom att barnen får skapa, tolka och bedöma olika bilder. Undervisningsinnehållet planeras utgående från barnens erfarenhetsvärld och intressen. Barnen ska uppmuntras att skapa bilder på olika sätt, med olika verktyg och material. Förmågan att skapa bilder tränas multisensoriskt, till exempel genom att måla, bygga och skapa mediepresentationer. Utöver de bilder barnen själva producerar ska man också tillsammans studera konstverk, mediebilder, formgivning av föremål och olika objekt i naturen och den byggda miljön. Barnen ska uppmuntras att tolka och beskriva sina tankar om de visuella budskapen. Bilder granskas med avseende på till exempel färg, form, material, upphovsman, i vilket sammanhang bilderna visas och vilka känslor de framkallar.
- Barnen ska uppmuntras att **uttrycka sig muntligt och kroppsligt** med hjälp av lek och olika övningar. Målet är att barnen får erfarenheter av hur man kan leka och kommunicera på olika sätt med språket och kroppen. Barnens fantasier, upplevelser och iakttagelser bearbetas gemensamt med hjälp av olika uttrycksformer. Ramsor, dikter och barnlitteratur utnyttjas i undervisningen. Barnen ska få erfarenheter både av att uttrycka sig spontant och av gemensamt planerade processer. Som uttrycksformer kan användas dramaverksamhet, ordkonst eller dans.

14.2. Språkets rika värld

Språket är för barnen både ett föremål och ett verktyg för lärandet. I förskoleåldern blir språket allt mera ett verktyg för tänkande, uttryck och kommunikation, som barnen använder

för att strukturera sin vardag och forma sin världsbild. Förskoleundervisningen uppdrag är att stödja utvecklingen av barnens **språkliga färdigheter** från en allmän uppfattning om språkets betydelse mot en mera detaljerad förståelse av språkets struktur och form. Det centrala är att väcka barnens intresse och nyfikenhet för talat språk och för att läsa och skriva. Språkexempel och positiv respons har stor betydelse för lärandet. Att tolka och producera olika slags texter muntligt och med hjälp av olika kommunikationsmedel är en del av den multilitteracitet och den mångsidiga kompetens i informations- och kommunikationsteknik som småningom utvecklas. Barnens språkliga och kulturella mångfald ska uppmärksammas och respekteras och dess kontinuitet stödjars i förskoleundervisningen. Att ge akt på olika språk stödjer språkmedvetenheten och utvecklingen av mångsidig kompetens med avseende på kulturella färdigheter och kommunikationsförmåga.

Allmänna mål för undervisningen inom detta lärområde

Målet i förskoleundervisningen är att främja barnens språkliga utveckling och kommunikationsfärdigheter samt stärka deras intresse för språk och kultur. Utvecklingen av barnens språkliga medvetenhet främjas av språklekar och -ramsor och genom att barnen får bekanta sig med talat och skrivet språk på ett mångsidigt sätt. Barnens begynnande läs- och skrivfärdighet ska stödjars med hjälp av lekar och aktiverande övningar. Undervisningen och lärmiljöerna ska planeras så att de ger barnen goda möjligheter att iakttä, utforska och experimentera med talat och skrivet språk och att bredda sitt ordförråd. Utöver undervisningsspråket ska man i förskoleundervisningen också uppmärksamma andra språk. Det är viktigt att barn som har ett annat modersmål än undervisningsspråket får mycket stöd så att deras kunskaper i undervisningsspråket utvecklas och att de samtidigt upplever att de språk de talar hemma är viktiga och värdefulla.

Detaljerade mål

- Utvecklingen av barnens kunskaper i **svenska/finnska/samiska/teckenspråk** ska stödjars på olika sätt i förskoleundervisningen. Undervisningen ska ge barnen möjligheter att öva sig att lyssna och tala i olika situationer. De ska uppmuntras att berätta och diskutera, att leva sig in i, förstå och minnas det de hör. Tillsammans med läraren funderar barnen över ords betydelse och leker med ord. Gemensamma diskussioner utvecklar barnens förmåga att fråga, dra slutsatser och bedöma det de hör. Barnen ska inspireras att skapa berättelser och ges möjlighet att öva sig genom till exempel drama, egna berättelser och sagor, även digitala.

Barnen ska få lyssna till olika texter och diskutera dem tillsammans. Det hjälper dem att förstå betydelsen av att läsa. Lärarens exempel och olika övningar ger barnen erfarenheter av hur tal kan omvandlas till skrivet språk och skrivet språk till tal. Man undersöker tillsammans skrivet och talat språk. Barnen ska göras uppmärksamma på att talet kan indelas i mindre enheter, såsom ord, stavelser och ljud.

Utvecklingen av barnens begynnande läsfärdighet ska stödjars genom att de ges möjligheter att skriva på ett lekfullt sätt och att producera egna texter med hjälp av digitala verktyg. Barnen ska inspireras att tillsammans och på egen hand känna igen och producera bokstäver, ord och texter på olika sätt utgående från sin förmåga och sitt intresse i för dem relevanta sammanhang. Barnlitteratur ska användas på ett mångsidigt sätt i undervisningen. Barnen ska uppmuntras att undersöka och läsa olika slags texter enligt sin förmåga och att berätta eller på olika sätt uttrycka vad de hört eller läst.

Utvecklingen av barnens finmotorik och barnens förmåga att gestalta rum och riktningar ska stödjars med hjälp av olika lekar och övningar. Barnen ska lära sig ett ändamålsenligt penngrepp och att använda tangentbord och andra digitala verktyg för sitt skrivande.

- I förskoleundervisningen ska man tillsammans iakttä **olika språk** för att stödja barnens språkliga färdigheter. I synnerhet granskas de språk som talas i barngruppen och i närmiljön. På det viset stöds barnens språkmedvetenhet och utvecklingen av de egna språkliga och kulturella identiteterna. Samtidigt väcker man barnens intresse för både rikedom och det intressanta med olika språk och kulturer i omvärlden. I undervisningen kan till exempel sånger, lekar och tecken på olika språk användas.

14.3. Jag och vår gemenskap

När barnen växer blir deras revir större. Utöver det egna hemmets traditioner, regler, värderingar och synsätt möter barnen också andra sätt att tänka och handla. Förskoleundervisningens uppdrag är att stärka barnens förmåga att förstå och komma till rätta i ett pluralistiskt samhälle. Lärområdet ska behandlas ur ett **historiskt och samhälleligt perspektiv samt ur ett etiskt och livsåskådningsmässigt perspektiv**. Genom att fundera över närmiljöns historia och aktuella frågor riktas barnens intresse mot samhällsfrågor. Att reflektera över etiska val i vardagen,

utveckla sina emotionella färdigheter och att träna konstruktivt beteende stärker barnens sociala färdigheter. Att bekanta sig med seder och bruk, religioner och andra åskådningar i närmiljön i kombination med andra övergripande mål stödjer utvecklingen av barnens kulturella och sociala färdigheter samt mångsidig kompetens med avseende på tänkande och lärande. Förskolan ska samarbeta med vårdnadshavarna och vara lyhörd för varje familjs bakgrund, synsätt och värderingar.

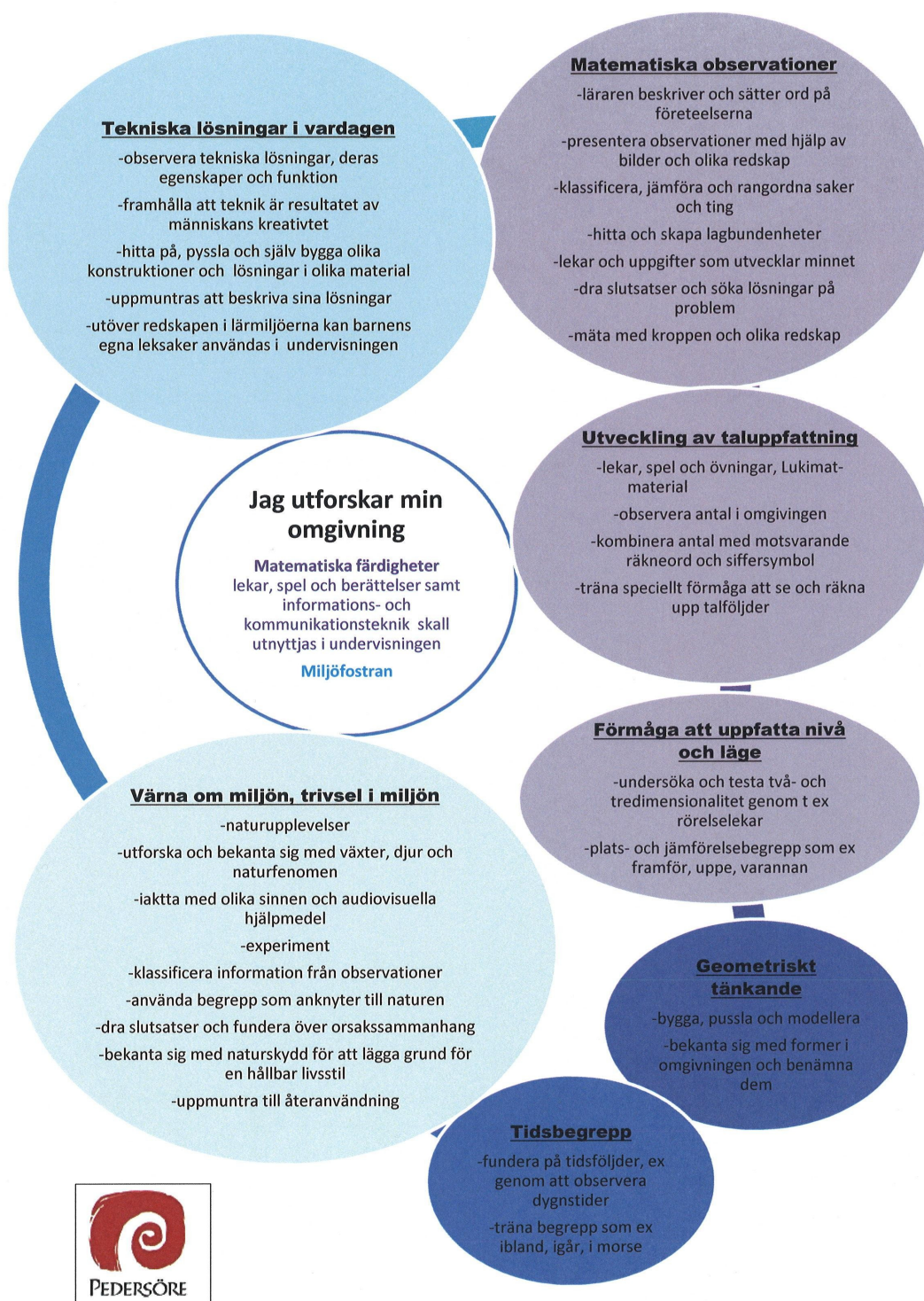
Allmänna mål för undervisningen inom detta lärområde

Målet är att stärka barnens intresse för samhällelig verksamhet, i synnerhet i närmiljön, och att stärka barnens delaktighet i sin verksamhetsmiljö. Barnen ska göras uppmärksamma på nuet och ges möjligheter att leva sig in i händelser och situationer i det förflutna. Undervisningen ska stödja barnens förmåga till etiskt bemötande och tänkande samt utvecklingen av emotionella färdigheter. Under lärarens ledning ska barnen bekanta sig såväl med sin egen som med andra åskådningar och religioner som finns representerade i den egna barngruppen eller i närmiljön, och med seder och bruk som kännetecknar dem-. Barnen ska uppmuntras att fråga och ges utrymme att fundera och undra. Lämpliga arbetssätt är diskussioner och metoder som ger barnen möjlighet att leva sig in i olika situationer.

Detaljerade mål

- Tillsammans med barnen bekantar man sig med en person eller ett objekt i närmiljön ur ett **historiskt** perspektiv. Ämnet behandlas på ett åskådligt sätt genom att använda flera sinnen och olika uttrycksformer. Också andra historiska händelser, personer, kulturer och kulturarv som intresserar barnen kan tas upp i undervisningen. Som informationskällor kan man använda personer, föremål och platser i den närmaste omgivningen samt vårdnadshavarnas sakkunskap om sitt eget kulturarv. Också olika festtraditioner, berättelser, traditionella lekar och sånger kan användas i undervisningen.
- Barnens intresse för **samhällsfrågor** ska väckas med hjälp av diskussioner om aktuella frågor i närmiljön och samhället som intresserar barnen. Tillsammans med barnen bekantar man sig med medier och prövar att producera media på ett lekfullt sätt. Tillsammans med barnen diskuterar man och ifrågasätter sanningsenligheten i medieutbudet. I undervisningen bekantar man sig med barnens rättigheter utgående från FN:s konvention om barnets rättigheter. Regler för förskolegruppen skapas och utvecklas tillsammans med barnen. Samtidigt lär man barnen att förstå att reglerna i samhället är avtal mellan människor. Närmiljön utnyttjas så att barnen har möjlighet att på riktigt delta och påverka.
- Förskoleundervisningen ska innehålla gemensam **etisk fostran**. Den ska kopplas till barnens vardag och verkliga situationer som är förknippade med känslor och etiska val. Barnen ska få hjälp med att lära sig identifiera sina känslor, handla vänligt och ansvarsfullt och att lösa konfliktsituationer som uppstår mellan barnen på ett konstruktivt sätt. Tillsammans med barnen funderar man över vänskap och respekt för andra, glädje och rädsla, könsrelaterade antaganden och hur man skiljer mellan rätt och fel. Naturliga arbetssätt för etisk fostran är förutom gemensamma diskussioner till exempel rollekar, sagor och medieberättelser. Undervisningsmaterial och -program som utarbetats för att främja barns sociala och emotionella färdigheter utnyttjas i undervisningen.
- Inom **åskådningsfostran** bekantar man sig tillsammans med de religioner och åskådningar som förekommer i barngruppen. Åskådningar som inte har någon religiös anknytning granskas vid sidan av övriga åskådningar. Åskådningsfostran kopplas ihop med vardagliga företeelser, fester och aktuella händelser som har religiös eller konfessionell innebörd. Målet är att hjälpa barnen att förstå och respektera både sina egna och andra barns och familjers olika konfessionella traditioner och sedvänjor samt uppfattningar som hänger ihop med dem. Barnen ska uppmuntras att fundera över olika livsfrågor i samverkan med andra. Samtidigt stärks deras förmåga att förstå ord och begrepp som anknyter till religioner och åskådningar. I undervisningen kan man dra nytta av exempelvis besök av gäster och evenemang i närmiljön.

14.4. Jag utforskar min omgivning

Barnens omvärld, den närbelägna naturen och den byggda miljön samt de övriga lärmiljöerna i förskolan erbjuder gott om material för barnens lärande. När det gäller träning av barnens **matematiska färdigheter** och **teknologi- och miljöfostran** är det särskilt viktigt att undervisningen knyts till barnens erfarenhetsvärld och omvärld. Att strukturera och beskriva sina iakttagelser, upplevelser och kunskaper som gäller omvärlden hjälper barnen att utvecklas som tänkande och lärande individer. Utveckling av förmågan att benämna saker och att förstå och

använda olika begrepp främjar barnens multilitteracitet. Förskoleundervisningens uppdrag är att stödja utvecklingen av barnens matematiska tänkande och intresse för matematik. Den ska också stärka barnens naturkännedom och förhållande till naturen och göra dem bekanta med vardagsteknik. I förskolan bekantar sig barnen med undersökande lärande genom att iaktta och utforska omgivningen och genom att experimentera och dra slutsatser.

Allmänna mål för undervisningen inom detta lärområde

Förskoleundervisningen ska stärka grunden för barnens matematiska tänkande och för matematiskt lärande. Barnen ska uppmuntras att upptäcka matematiken i vardagen och omgivningen. Undervisningen ska ge möjligheter att utveckla förståelse för begreppen tal, förändring och tid samt nivå och rymd och att utveckla mätkunskaper. Målet för undervisningen är att erbjuda barn som befinner sig i olika stadier av det matematiska tänkandet glädje över insikt och lärande.

Undervisningen ska omfatta iakttagelser i naturen. Utvecklingen av barnens känsla för miljön och deras förhållande till naturen stöds genom att barnen får röra sig i naturen och utforska den. Barnen ska också uppmuntras att iaktta hurudan teknik som finns i omgivningen och att testa egna lösningar.

Man bekantar sig med undersökande arbetssätt i undervisningen. Barnen ska uppmuntras att ställa frågor och att gemensamt söka svar på dem. Barnen ska lära sig att jämföra, klassificera och sortera information utgående från observationer eller mätningar. De ska uppmuntras att dra slutsatser och hitta lösningar på vardagliga problem och att testa olika lösningar. I undervisningen ska barnen öva sig att dokumentera med olika verktyg och att presentera resultat på olika sätt.

Detaljerade mål

- Barnen sporras att utveckla sina **matematiska färdigheter** med hjälp av aktiverande övningar, genom lek och med hjälp av olika sinnen i olika lärmiljöer. I undervisningen bekantar man sig tillsammans med matematiken och dess delområden på ett åskådligt sätt.

Barnen ska uppmuntras att fundera över och beskriva sina matematiska observationer i olika vardagliga situationer med hjälp av att läraren beskriver och sätter ord på företeelserna. Barnen ska få öva sig att presentera sina observationer med hjälp av bilder och olika redskap. Undervisningen planeras så att barnen har gott om möjligheter att klassificera, jämföra och rangordna saker och ting och att hitta och skapa lagbundenheter. Undervisningen ska även omfatta lekar och uppgifter som utvecklar minnet. Barnen ska också uppmuntras att dra slutsatser och söka lösningar på problemlösningsuppgifter som anknyter till omvärlden.

Utvecklingen av barnens taluppfattning ska mångsidigt stödjas genom lek och övningar. Barnen ska uppmuntras att observera antal i omgivningen och att enligt sin förmåga kombinera dem med motsvarande räkneord och siffersymboler. Antalen jämförs och förändringen av antal undersöks med hjälp av praktiska exempel. Undervisningen ska i synnerhet fästa vikt vid utvecklingen av barnens förmåga att se och räkna upp talföljder.

Barnens förmåga att uppfatta nivå och läge ska stödjas genom olika övningar. Barnen ska till exempel med hjälp av rörelselekar uppmuntras att undersöka och testa två- och tredimensionalitet och lära sig plats- och jämförelsebegrepp, såsom framför, uppe och varannan. För att stärka barnens geometriska tänkande ges barnen möjligheter att bygga, pyssla och modellera. Under lärarens ledning får barnen bekanta sig med former i omgivningen och öva sig att benämna dem.

I förskoleundervisningen ska barnen pröva på att mäta både med kroppen och med olika redskap. I undervisningen tränas tidsbegrepp såsom ibland, i går och i morse. Man funderar tillsammans på tidsföljder till exempel genom att observera dygnstider. I undervisningen ska bland annat lekar, spel och berättelser samt informations- och kommunikationsteknik utnyttjas.

- **Miljöfostran** i förskoleundervisningen ska ge barnen naturupplevelser och möjlighet att utforska och bekanta sig med växter, djur och naturfenomen. Omgivningen iaktas med olika sinnen och med hjälp av audiovisuella hjälpmedel. Undervisningen kan också innehålla

mindre experiment. Man diskuterar observationerna och övar sig att klassificera information från sina observationer. Samtidigt övar barnen sig att använda begrepp som anknyter till naturen, att dra slutsatser och funderar över orsakssammanhang. Barnens kunskap om naturen utnyttjas i undervisningen. Man övar tillsammans att skaffa information om sådant som intresserar barnen. Man bekantar sig med naturskydd i undervisningen för att lägga grund för en hållbar livsstil. Barnen ska lära sig att värna om sin miljö och trivseln i miljön.

- Man ger tillsammans med barnen akt på **tekniska lösningar** i vardagen, deras egenskaper och hur de fungerar. I undervisningen framhålls att teknik är resultatet av människans kreativitet. Barnen får bekanta sig med teknik genom att hitta på, pyssla och själva bygga olika konstruktioner och lösningar med olika material. Barnen ska uppmuntras att beskriva sina lösningar. Utöver redskapen i lärmiljöerna kan man till exempel använda barnens egna leksaker i undervisningen och fundera över hur de fungerar.

14.5. Jag växer och utvecklas

Förmåga att ta hand om sig själv och hantera vardagen ingår i den mångsidiga kompetens som är målet för förskoleundervisningen. Barnen behöver erfarenheter, information och reflektion för att småningom utveckla uppskattning för och färdigheter inom detta område. I förskoleundervisningen närmar man sig lärområdet ur **motions-, kost-, konsument-, hälso- och säkerhetsperspektiv**. Förskoleundervisningens uppdrag är att lägga grunden för en livsstil som värnar om hälsa, välbefinnande och motion samt att utveckla barnens hälso-

och säkerhetskompetens. Vidare ska förskoleundervisningen främja kost-, konsumtions och hygienvanor som hör samman med en hållbar livsstil.

Allmänna mål för undervisningen inom detta lärområde

Barnen ska få mångsidiga erfarenheter av motion och börja förstå sambandet mellan motion, välbefinnande och hälsa. Undervisningen ska ge barnen möjligheter att utveckla sina motoriska och sociala färdigheter. Särskild vikt ska fästas vid att utveckla de perceptionsmotoriska färdigheterna som är viktiga med tanke på barnens allmänna inlärningsförutsättningar. Tillsammans med barnen bekantar man sig med hälsosam kost och funderar över dess betydelse. Barnen får lära sig måttlig konsumtion. Undervisningen ska ta upp hälsorelaterade faktorer och stödja barnens förmåga att sköta sin hälsa. Barnen ska få information om hur man rör sig tryggt i närmiljön och i lärmiljöerna i förskolan.

Detaljerade mål

- Målet i förskoleundervisningen är att inspirera barnen att **röra på sig** på många olika sätt och känna glädje över att röra på sig. Med hjälp av motion och lekar utvecklas barnens förmåga att fungera tillsammans med andra. Samtidigt stärks deras kroppskontroll och förmågan att uppfatta sin kropp och dess olika delar i förhållande till det omgivande rummet, den använda tiden och kraften. Utöver handledd motion ska barnen också varje dag ges möjligheter att frivilligt röra på sig både inomhus och utomhus. I samarbete med vårdnadshavarna ska barnen spurras att motionera också på fritiden i olika lokaler och i olika förhållanden utomhus.

Grundläggande motoriska färdigheter som behövs i vardagen tränas mångsidigt och regelbundet i olika miljöer i förskoleundervisningen. Sådana färdigheter är balans- och rörelseförmåga och förmåga att hantera redskap. Barnen får träna balans med hjälp av lekar där de övar att bromsa och finta eller genom att leka på en teknikbana. Rörelseförmågan främjas genom övningar där barnen ska rulla, klättra, springa och hoppa. Förmågan att hantera redskap tränas genom att barnen får knuffa och dra och använda olika redskap och bollar på olika sätt. Barnen ska dessutom inspireras att träna sin finmotorik med hjälp av till exempel spel och lekar som utvecklar fingerfärdighet och precision. Målet är att undervisningen ger alla barn möjligheter att delta och att lyckas och att den stödjer barnens välbefinnande och funktionsförmåga.

- I förskoleundervisningen ska måltidssituationen utnyttjas som en hälsofrämjande lärmiljö som utvecklar barnens **kunskaper om mat**. Måltidssituationerna görs så trivsamma som möjligt och barnen får lära sig ett gott bordsskick. Utöver den finländska matkulturen och de finländska sederna, bekantar man sig även med någon annan matkultur genom att utnyttja hemmens sakkunskap.

Man ska tillsammans med barnen undersöka reklam som riktas till barnen och fundera över betydelsen av **måttlig konsumtion**. Till exempel tolkningar av konsumtion och reklam som kommer till uttryck i barnens lekar och teckningar kan fungera som grund för konsumentfostran i förskolan.

- Barnen får lära sig förstå betydelsen av att röra på sig, att vila och att ha goda människorelationer för **välbefinnandet och hälsan**. Tillsammans med barnen funderar man över hälsa och sjukdomar och orsakerna till dem samt över människans möjligheter att påverka sin fysiska hälsa och sitt psykiska välbefinnande. Man diskuterar goda människorelationer och vilken betydelse de har för det psykiska välbefinnandet. Barnen övar i vardagliga situationer att umgås med kompisar, ta hänsyn till andra, identifiera och behärska känslor. Tillsammans med barnen diskuterar man sömn och motion och funderar över hur de inverkar på att man varje dag är pigg och mår bra. I undervisningen ska man söka information om hygien och som en del av vardagen i förskolan övas grundläggande färdigheter i anslutning till hygien.
- Barnen ska i förskolan få information om sin rätt till ett **tryggt** liv, respektfullt bemötande och integritet. Man ger tillsammans akt på och funderar över de vanligaste fysiska och psykiska risksituationerna i vardagen och i lärmiljöerna i förskolan. Målet är att stödja barnens känsla av trygghet och säkerhet, lära dem att be om och söka hjälp vid behov och att handla tryggt i de vanligaste vardagliga situationerna. Barnen ska uppmuntras att be om hjälp av en vuxen

i problemsituationer i förskolan och om de upplever mobbning samt att berätta om sina bekymmer. I undervisningen tränas reglerna för hur man rör sig i trafiken och vistas tryggt i informations- och kommunikationstekniska miljöer på ett för åldern lämpligt sätt.

15. Specifika frågor angående språk och kultur

I den mån det finns barn med samisk eller romsk bakgrund ordnas undervisning som har som mål att stärka barnens samiska/ romska identitet och kunskap om sin kultur och ge barnen möjlighet att tillägna sig samiska/ romska traditioner. Man kan använda vårdnadshavarnas kunskaper om den samiska/ romska kulturen i undervisningen.

Utöver det ska tvåspråkighet stödjas i samarbete med barnens familjer.

I förskoleundervisningen ska **barn med annat modersmål och flerspråkiga barn** få stöd för sin språkutveckling och för utvecklingen av sin identitet och självkänsla. Utvecklingen av barnens kunskaper i svenska/finska ska främjas inom de olika delområdena av språkkunskap utgående från barnens behov och förutsättningar, både genom ledd verksamhet och i förskolans vardag. Separat undervisning i svenska/finska som andraspråk och undervisning i barnens eget/egna modersmål erbjuds i mån av möjlighet. Barn med invandrabakgrund kan delta antingen i förskoleundervisning eller i undervisning som förbereder för den grundläggande utbildningen eller i bådadera.

Teckenspråksundervisning fås i Pedersöre i daghemmet/förskolan Snäckan även i de övriga enheterna finns det möjlighet att ta in teckenspråk i undervisningen. Undervisningen sker både individuellt och i grupp. Målet är att stödja och stärka barnens språkliga och kulturella identitet genom att ge dem möjlighet att tillägna sig teckenspråk. Målet är också att stärka kunskaperna i det Finlands svenska teckenspråket samt att sporra barnen att använda teckenspråk och öka deras förmåga att komma till rätta i olika språkmiljöer.

I Pedersöre finns en utarbetad utvecklingsplan för barn med invandrar bakgrund ett annat modersmål och flerspråkiga barn.

Pedersöre kommuns utvecklingsplan enligt en utvecklingspedagogisk och variationsteoretisk syn på lärande.

MÅLSÄTTNINGAR

- Lära sig de första orden och begreppen Hej! Hej då!
- Lära känna sin nya miljö och få ord för vardagliga saker
- Stöda begreppsbyggnaden samtidigt som det vardagliga livet lärs in
- Hjälpa barnen att känna sig hemma och trivas i sitt nya land
- Göra språkinläring som en naturlig del av vardagen
- Utveckla språket
- Stöda barnens fantasi, kreativitet och lek
- Stöda barnens språkutveckling på ett mera medvetet sätt

HUR UTVECKLAS SPRÅKET?

- **Genom att:**
- Arbeta medvetet enligt utvecklingspedagogisk och variationsteoretisk syn
- Planerade dagliga språkliga aktiviteter
- Konkret material, finger/handdockor, rekvisita
- Sånger, rim, ramsor, dagliga planerade sagostunder, flanellografbilder
- Stor tillgång till böcker både fakta- och fantasiböcker, digitala läromedel.
- Logiska resonemang, begreppslärande introduceras medvetet varje dag
- Samtal och diskussioner, ömsesidig och utmanande kommunikation
- Lärarna fäster särskild vikt vid att samtala med varje barn varje dag
- Lek och spontanitet

16. Stöd för växande och lärande

Barn som deltar i förskoleundervisning omfattas av stöd för växande och lärande enligt lagen om grundläggande utbildning. Enligt lagen har barnen rätt att få tillräckligt stöd genast när behov uppstår. Det finns tre nivåer av stöd för växande och lärande: allmänt, intensifierat och särskilt stöd. Stödformer som nämns i lagen om grundläggande utbildning är till exempel specialundervisning på deltid, tolknings- och biträdestjänster samt särskilda hjälpmedel. Stödformerna kan användas på alla nivåer av stöd, antingen enskilt eller samtidigt så att de kompletterar varandra. Stödet ska vara flexibelt, långsiktigt planerat och förändras enligt behovet av stöd. Stödet ska ges så länge, på den nivå och i den form som det behövs. Det är viktigt att behovet av stöd identifieras och att stöd för växande och lärande ges på ett tidigt stadium för att förhindra att problemen växer och blir mera komplicerade.

Principen är att behovet av stöd ska bedömas och beslut om stöd enligt lagen om grundläggande utbildning fattas så fort som möjligt efter att förskoleundervisningen inletts. Ofta har barnets behov av stöd observerats redan innan förskoleundervisningen inletts. Samarbete mellan förskoleundervisningen, barnets tidigare småbarnspedagogik, rådgivningen och vårdnadshavarna bidrar till kontinuitet i barnets välbefinnande och lärande. Information om stödåtgärder som barnet eventuellt fått före förskolan ska utnyttjas i förskoleundervisningen.

När behovet av stöd bedöms granskas först de befintliga arbetssätten, undervisningsarrangemangen samt lärmiljöerna och hur de lämpar sig för barnet. Utifrån det bedöms om man genom att ändra på dem kunde hitta bättre pedagogiska lösningar för barnet.

Stöd för barnets välbefinnande och trygghet

Delaktighet är en grundförutsättning för barnets möjlighet att föra sin egen talan och få vara med och fatta beslut. Personalen tar barnets perspektiv, ser och lyssnar på barnet. Barnet ska ha rätt till trygga människoförhållanden där det känner att man kan vara olika, tänka olika och duga som man är.

Barnen har rätt att lära sig och känna glädje över sitt lärande. Barnen får känna att de lyckas och sporrar att pröva på nya saker. Den sociala kompetensen utvecklas genom samverkan mellan barnen och de vuxna. Personalen är modeller för barnen genom att själva förhålla sig uppmuntrande och respektfullt gentemot varandra, barnen och vårdnadshavarna.

Det är viktigt att förskolepersonalen kontaktar vårdnadshavaren genast om det framgår att ett barn har problem i utvecklingen eller lärandet eller barnets välbefinnande är i fara. Vårdnadshavaren ska ges tillräcklig information om till exempel hur barnets ärenden behandlas, hur uppgifter fås och lämnas ut samt om sekretessrelaterade frågor. Vårdnadshavaren ska uppmuntras att för sin del stödja sitt barn i att nå sina mål. Målet är att handla i samförstånd med barnet och vårdnadshavaren. Det är bra att föräldrarna vet att varken de eller barnet kan vägra att ta emot stöd för växande och lärande och att deras samtycke inte behövs för att bedöma behovet av stöd eller för att planera stödet. Barnet kan också behöva stöd inom den individuella elevvården. Detta stöd grundar sig på frivillighet och förutsätter vårdnadshavarens samtycke.

Stödet för växande och lärande innebär både lösningar som berör hela gruppen och lärmiljöerna samt lösningar som möter barnens individuella behov. Särskild vikt ska läggas vid att lärandet kan förflyta så obehindrat som möjligt och att inlärningssvårigheter förebyggs och upptäcks på ett tidigt stadium. Yrkesövergripande samarbete mellan lärarna, speciallärare, övrig förskolepersonal och andra sakkunniga har stor betydelse för att behovet av stöd ska upptäckas och när stödet planeras och genomförs. Vilka sakkunniga som ska delta i samarbetet avgörs från fall till fall.

Barnet ska i första hand ges stöd i den egna förskolegruppen genom olika flexibla arrangemang, om inte barnets bästa nödvändigtvis förutsätter att barnet flyttas till en annan grupp eller enhet. Om barnet utöver förskoleundervisning också utnyttjar andra tjänster inom småbarnspedagogiken, ska förskolepersonalen och den övriga personalen inom småbarnspedagogiken samarbeta i frågor som gäller stödet för barnets växande och lärande.

Det är viktigt att information om barnets behov av stöd och det stöd barnet fått i förskolan också överförs till den grundläggande utbildningen. Undervisningsanordnarna ska skapa och utveckla smidiga informationsrutiner.

Stöd för växande och lärande

- I Pedersöre ordnas stöd för växande och lärande enligt trestegspyramiden.
- I Pedersöre används arbetssättet, Ta upp din oro som strategi för det förebyggande arbetet och det tidiga ingripandet.
- Stöd för växande och lärande granskas och utvärderas systematiskt av personal samt åtgärdas vid behov.
- Ansvars- och arbetsfördelningen inom den förvaltningen finns beskrivet i Pedersöre kommuns tillämpningsdirektiv.
- Yrkesövergripande samarbete med ansvariga inom elevvården och andra experter sker när behovet av stöd bedöms, planeras, organiseras och genomförs.
- Vårdnadshavarnas delaktighet utgör basen för stödet för växande och lärande
- När behovet av stöd bedöms granskas först de befintliga arbetssätten, undervisningsarrangemangen samt lärmiljöerna och hur de lämpar sig för barnet. Utifrån det bedöms om man genom att ändra på dem kunde hitta bättre pedagogiska lösningar för barnet.
- Befogenheterna i anslutning till stöd för växande och lärande i olika förvaltningsbeslut tillämpas enligt **Pedersöre** kommuns tillämpningsdirektiv.

Samarbete med vårdnadshavaren i samband med stöd

Undervisningen och fostran ska ordnas i samarbete med vårdnadshavarna så att varje barn får undervisning, handledning och stöd enligt sin utvecklingsnivå och sina behov. När ett barn har behov av stöd ökar betydelsen av samarbete med vårdnadshavaren. Förskolepersonalen ska känna till de lagar och bestämmelser som gäller samarbetet med vårdnadshavaren i anslutning till barnets stöd. Det är bra att informera alla vårdnadshavare om möjligheten att få stöd och om de centrala principerna för stöd. Barnen ska delta i samarbetet på ett ändamålsenligt och för dem lämpligt sätt.

Det är viktigt att förskolepersonalen kontaktar vårdnadshavaren genast om det framgår att ett barn har problem i utvecklingen eller lärandet eller barnets välbefinnande är i fara. Vårdnadshavaren ska ges tillräcklig information om till exempel hur barnets ärenden behandlas, hur uppgifter fås och lämnas ut samt om sekretessrelaterade frågor. Vårdnadshavaren ska uppmuntras att för sin del stödja sitt barn i att nå sina mål. Målet är att handla i samförstånd med barnet och vårdnadshavaren. Det är bra att föräldrarna vet att varken de eller barnet kan vägra att ta emot stöd för växande och lärande och att deras samtycke inte behövs för att bedöma behovet av stöd eller för att planera stödet. Barnet kan också behöva stöd inom den individuella elevvården. Detta stöd grundar sig på frivillighet och förutsätter vårdnadshavarens samtycke (se Elevvård).

17. Allmänt stöd

Det första sättet att möta ett barns behov av stöd är allmänt stöd. Det innebär i allmänhet att enstaka stödåtgärder sätts in för att påverka situationen på ett så tidigt stadium som möjligt. Allmänt stöd ska ges genast när behovet av stöd uppstår och det krävs inga särskilda undersökningar eller beslut för att påbörja stödet.

Att utvärdera behovet av stöd och ge det stöd som behövs ska ingå i all fostran och undervisning. Stödet ska ordnas genom samarbete mellan förskolelärarna och den övriga personalen och i nära samarbete med vårdnadshavaren och barnet. Inom det allmänna stödet möts barnets behov av stöd till exempel med hjälp av material och redskap som lämpar sig för barnets individuella behov samt undervisningsprogram som är avsedda för förskoleundervisningen och specialundervisning på deltid. En plan för barnets lärande kan användas i samband med allmänt stöd

Allmänt stöd	Ansvarig
Uppgörande av individuell plan för förskoleundervisning	Förskolärare
Samtal med vårdnadshavare	Förskolärare
Konsultation av specialbarträdgårdslärare och andra sakkunniga	Förskollärare
Pedagogisk bedömning görs före inledandet av intensifierat stöd	Förskollärare i samråd med specialbarträdgårdslärare, eventuellt andra sakkunniga

- De allmänna stödåtgärderna innebär stödundervisning under kort tid och differentiering inom ramen för läroplanen.
- Smågruppsundervisning tillämpas inom de områden som behöver stödjas.
- Kontexten analyseras för att verksamheten ska vara anpassad till barnens behov. Analysområden är pedagogikens fysiska och strukturella kontext, barnets grundtrygghet, pedagogik och verksamhetsinnehåll, arbetsgemenskapens atmosfär och funktionsduglighet, pedagogisk kunskap och medvetenhet.
- Kontinuerligt samarbetet med vårdnadshavarna sker med stöd av diskussion av pedagogisk bedömning och plan för lärande.
- Läraren använder det yrkesövergripande samarbetet och konsulterar specialbarträdgårdslärare, skolpsykolog eller skolkuratoren.
- [Blankett för allmänt stöd](#)

18. Intensifierat stöd

Intensifierat stöd	Ansvarig
Yrkesövergripande överenskommelse om intensifierat stöd görs av	Föreståndare, förskollärare och specialbarträdgårdslärare
Uppgörande av plan för lärande	Förskollärare i samråd med specialbarträdgårdslärare
Samtal med vårdnadshavare, genomgång av plan för lärande	Förskollärare eventuellt i samråd med specialbarträdgårdslärare
Intensifierat stöd ger	Förskolläraren under handledning av specialbarträdgårdslärare
Dokumentation av det intensifierade stödet	Förskollärare
Utvärdering av det intensifierade stödet	Förskollärare i samråd med specialbarträdgårdslärare
Beslut om vidare åtgärder med andra sakkunniga	Förskollärare, specialbarträdgårdslärare, pedagogisk stödgrupp
Utredning om barnets framsteg i förskoleundervisningen	Förskollärare i samråd med specialbarträdgårdslärare
Beslut om ökade resurser för ett barn som får intensifierat stöd	Dagvårdschef/Ledare för förskole- och eftermiddagsverksamhet

- Det intensifierade stödet innebär överenskommelse med vårdnadshavare om stödåtgärder med plan för lärande som grund.
- Plan för lärande görs upp av förskollärare i samråd med specialbarträdgårdslärare, terapeuter och vårdnadshavare.
- Smågruppsundervisning och individuell undervisning tillämpas inom de områden som behöver stödjas.
- Undervisningsarrangemangen ska preciseras och utvärderas; undervisningen planeras, genomförs och utvärderas kontinuerligt utgående från barnets egen plan för lärande.
- Kontexten analyseras för att verksamheten ska vara anpassad till barnens behov. Analysområden är pedagogikens fysiska och strukturella kontext, barnets grundtrygghet, pedagogik och verksamhetsinnehåll, arbetsgemenskapens atmosfär och funktionsduglighet, pedagogisk kunskap och medvetenhet.
- Kontinuerligt samarbetet med vårdnadshavarna sker med stöd av diskussion av pedagogisk bedömning och plan för lärande. Inom ramen för utvärdering följs stödbehovet upp och beslutas om eventuell avslutning eller fortsättning av det intensifierade stödet.
- Förskolläraren använder det yrkesövergripande samarbetet och konsulterar specialbarträdgårdslärare, skolpsykolog eller skolkuratorn
- [Blankett för intensifierat stöd](#)

Mål för barnets välbefinnande, växande och lärande

- barnets uppfattning om sina mål och intressen
- barnets styrkor, inlärningsförutsättningar och specifika behov i anslutning till växande och lärande
- barnets mål i anslutning till lärande, arbets- och kommunikationsfärdigheter

Pedagogiska lösningar

- lösningar som gäller lärmiljöerna

- lösningar i anslutning till barnets stöd, såsom flexibel gruppindelning, kompanjonundervisning, undervisningsmetoder, arbetssätt och sätt att kommunicera
- specialundervisning på deltid som ges till barnet
- mål och åtgärder för handledning av barnet

Samarbete och tjänster som stödet förutsätter

- stöd av elevvården och andra sakkunniga samt ansvarsfördelningen mellan olika aktörer
- tolknings- och biträdestjänster enligt lagen om grundläggande utbildning som förutsätts för att barnet ska kunna delta i förskoleundervisningen, övriga undervisningstjänster, särskilda hjälpmedel samt ansvarsfördelningen mellan de olika aktörerna
- samarbetet med barnet och vårdnadshavaren, stöd som vårdnadshavaren erbjuder
- barnets eventuella deltagande i annan småbarnspedagogik och en beskrivning av samarbetet med den som ordnar verksamheten

Uppföljning och utvärdering av stödet

- uppföljning av hur målen i planen för barnets lärande nås, utvärdering av åtgärdernas effekt och tidpunkter för utvärderingen
- granskning av planen för barnets lärande samt tidpunkt för granskningen
- vilka personer som varit med och utarbetat planen

Planen för barnets lärande ska inte beskriva barnets personliga egenskaper

19. Särskilt stöd

Särskilt stöd	Ansvarig
Uppgörande av pedagogisk utredning	Specialbarträdgårdslärare
Delgivning och hörande av vårdnadshavarna	Förskollärare i samråd med specialbarträdgårdslärare
Beslut om särskilt stöd	Ledare för förskola och eftermiddagsverksamhet
Beslut om förlängd läroplikt	Ledare för förskola och eftermiddagsverksamhet
Uppgörande av individuell plan	Specialbarträdgårdslärare i samråd med förskollärare
Särskilt stöd ger	Specialbarträdgårdslärare och förskollärare
Vårdnadshavarna tar del av planen och undertecknar	Specialbarträdgårdslärare och förskollärare
Utvärdering av individuell plan, minst en gång per år	Specialbarträdgårdslärare/ Förskollärare i samarbete med vårdnadshavare
Beslut om ökade resurser för barn i behov av särskilt stöd	Dagvårdschef/ Ledare för förskola och eftermiddagsverksamhet

- Det särskilda stödet innebär att pedagogiken skräddarsys för barnet. I den individuella planen preciseras undervisningen och planen utvärderas kontinuerligt.
- Den individuella planen görs upp av specialbarträdgårdslärare i samarbete med förskolläraren, detta sker yrkesövergripande i samråd med terapeuter, socialarbetare och vårdnadshavare.
- [Förlängd läroplikt](#) inleds i första hand det år när barnet fyller fem år.
- Ambulerande specialbarträdgårdsläraren bereder ärendet till Ledare för förskoleundervisning och eftermiddagsverksamhet som tar beslut om förlängd läroplikt och särskilt stöd, samt sänder ut besluten till vårdnadshavarna, förskolan och specialbarträdgårdsläraren. Beslutet dokumenteras på Dagvårds- och utbildningsavdelningen.
- Specialbarträdgårdsläraren ansvar för den pedagogiska utredningen. Vårdnadshavarna hörs samt även barnet enligt ålder- och utvecklingsnivå. Det yrkesövergripande samarbetet beaktas.
- Ledare för förskoleundervisning och eftermiddagsverksamhet gör beslut om att det särskilda stödet avslutas på basen av en pedagogisk utredning. Ett beslut om särskilt stöd granskas alltid före åk 3 och åk 7.
- [En individuell plan](#) för hur undervisningen ska ordnas (IP) utarbetas för barnet. Planen ska beskriva hur barnet ges undervisning och annat stöd i enlighet med beslutet om särskilt stöd. IP är en skriftlig plan som beskriver målen för barnets förskoleundervisning och lärande, undervisningens innehåll, de pedagogiska metoderna och hurdan stöd barnet behöver.
- Barnets behov utreds och därefter ordnas det stöd som barnet behöver på den enhet som barnet finns. De aktörer som är involverade i barnets utveckling deltar i uppföljning och utvärdering av vilken effekt stödet haft.
- Expertutlåtande används vid behov.
- [Blankett för särskilt stöd](#)

För barn som omfattas av förlängd läroplikt bestäms följande i barnets individuella plan i Pedersöre ;

1. den individuella lärtigen för barnet.
2. det sektorsövergripande samarbetet beskrivs samt hur undervisningen ordnas i praktiken.
3. ett kontinuerligt samarbetet med vårdnadshavaren

Den individuella plan för hur undervisningen ska ordnas som utarbetas i samband med särskilt stöd ska innehålla följande uppgifter i enlighet med vad som förutsätts för att ordna förskoleundervisning och stöd för barnet:

Mål för barnets välbefinnande, växande och lärande

- barnets uppfattning om sina mål och intressen
- barnets styrkor, inlärningsförutsättningar och specifika behov i anslutning till växande och lärande
- mål som anknyter till barnets lärande, arbetsfärdigheter och utveckling, såsom kunskapsmässiga, sociala, motoriska, språkliga och emotionella mål

Pedagogiska lösningar

- lösningar som gäller lärmiljöerna
- lösningar i anslutning till barnets stöd, såsom flexibel gruppindelning, kompanjonundervisning, undervisningsmetoder, arbetssätt och sätt att kommunicera
- specialundervisning som barnet erbjuds
- mål och åtgärder för handledning av barnet

Samarbete och tjänster som stödet förutsätter

- stöd av elevvården och andra sakkunniga samt ansvarsfördelningen mellan olika aktörer
- tolknings- och biträdestjänster i enlighet med beslutet om särskilt stöd, övriga undervisningstjänster, särskilda hjälpmedel samt ansvarsfördelningen mellan de olika aktörerna
- samarbetet med barnet och vårdnadshavaren, vårdnadshavarens stöd
- barnets eventuella deltagande i annan småbarnspedagogik och en beskrivning av samarbetet med den som ordnar verksamheten
- en beskrivning av hur barnets transport till och från förskolan ordnas och vem som ansvarar för den samt av den handledda verksamheten och övervakningen som ordnas när barnet väntar på transport

Uppföljning och utvärdering av stödet

- bedömning av barnets välbefinnande och lärande som helhet i samråd med barnet och vårdnadshavaren
- uppföljning av hur målen i IP nås, utvärdering av vilken effekt åtgärderna haft samt tidpunkter för utvärderingen
- granskning av IP samt tidpunkt för granskningen
- vilka personer som varit med och utarbetat planen

Den individuella planen för hur undervisningen ska ordnas ska inte beskriva barnets personliga egenskaper.

20. Stödformer som fastställs i lagen om grundläggande utbildning

I Pedersöre ordnas stöd för växande och lärande enligt trestegspyramiden

Förskoleundervisning av hög kvalitet lägger grund för barnets växande, lärande och välbefinnande. Alla barn har rätt att få det stöd de behöver för att framtida skolsvårigheter ska förebyggas. I samarbete med vårdnadshavarna, förskollärarna, specialbarträdgårdsläraren och den övriga personalen arbetar man tillsammans för barnets bästa.

Det **allmänna stödet** består av att förskolläraren planerar mångsidiga arbetsätt, pedagogiska metoder och flexibla gruppindelningar för att barnet ska utvecklas så bra som möjligt. Undervisningen tar hänsyn till både gruppens och det enskilda barnets behov.

Vid det **intensifierade stöd** vidareutvecklas stödet med intensivare stödåtgärder. Pedagogiska diskussioner och observationer sker yrkesövergripande för att säkerställa att stödet till barnet är optimalt.

Om det intensifierade stödet inte är tillräckligt får barnet beslut om **särskilt stöd** och en individuellplan med specialundervisning på heltid görs upp. Stödåtgärderna skraddarsys för barnet.

21. Elevvård

Elevhälsans organisation och pedagogiskt stöd i Pedersöre

Styrgrupp för elevvården

Utbildningsanordnaren av förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen har tillsatt en styrgrupp för elevvården och elevvårdsgrupper för de olika enheterna. Den gemensamma styrgruppen för regionens kommuner ansvarar för den allmänna planeringen, utvecklingen, styrningen och utvärderingen av den enskilda anordnarens elevvård. Den regionala styrgruppen för elevvården består av utbildningsdirektörerna från Jakobstad, Larsmo, Nykarleby och Pedersöre.

Pedagogisk stödgrupp för småbarns pedagogik och förskola

I Pedersöre finns en pedagogisk stödgrupp som behandlar frågor kring ordnande av resurser och undervisningsarrangemang inom småbarnspedagogik och förskola. Den pedagogiska stödgruppen planerar, utvecklar och utvärderar förverkligandet av elevvården inom småbarnspedagogik och förskola. I den pedagogiska stödgruppen utvecklas samarbetsstrukturerna, - formerna och förfaringssätten för den yrkesövergripande elevvården inom småbarns pedagogik och förskola. Utvecklingsarbetet förutsätter systematisk utvärdering av elevvården. Den pedagogiska stödgruppen består av dagvårdschef, ledare för förskola och eftermiddagsvård, specialbarträdgårdslärarna, skolkurator och skolpsykolog.

Det är viktigt att göra skillnad på elevvård vad gäller pedagogiska frågor och elevvård vad gäller hälsofrågor.

Pedagogiska frågor ska diskuteras på individnivå i förskolan. Det är pedagogerna och den personal som jobbar med barnen dagligen som har den bästa kunskapen att planera stöd för barnens trivsel, delaktighet och inläring. I samarbete med specialbarträdgårdslärarna planeras de pedagogiska stödåtgärder för barnet såsom allmänt, intensifierat eller särskilt stöd.

Skolans elevvårdsgrupp

På varje skola finns en elevvårdsgrupp vars uppgift är att planera, leda och utveckla skolans och förskolans gemensamma elevvård. Elevvårdsgruppens viktigaste uppgift är att främja välbefinnandet och säkerheten i förskolan och skolan. Detta innebär att man koncentrerar sig på frågor kring barnens välmående som grupp, trivsel, antimobbningsarbete och trygghetsfrågor. Elevvårdsgruppen har ansvar för att skolans och förskolans kris- och säkerhetsplan är aktuell. Elevvårdsgruppen ska inte diskutera individuella elevärenden.

Den gemensamma elevvården sköts av skolans elevvårdsgrupp, men all personal i skolan och förskolan är delaktig i barnens välmående. Vårdnadshavarna får information om elevvårdsplanen på höstens informationsmöte.

Elevvårdsgruppens viktigaste fokus är:

Hur mår vår skola/förskola och vad kan vi göra för att förbättra trivseln, delaktigheten, tryggheten och säkerheten?

Övergången från förskola till skola ska ordnas så tryggt och smidigt som möjligt för barnets del.

Skolans och förskolans elevvårdsgrupp

- Sektoröverskridande
- Utveckling, utvärdering
- Förebyggande verksamhet
- Uppgifter och förfaringssätt i läroplansgrunderna
- Leds av rektor

Skolans elevvårdsgrupp leds av skolans rektor. Specialläraren, skolhälsovårdaren, skolkurator och skolpsykolog, förskolans barnträdgårdslärare och klasslärare har en given plats i gruppen. Deltagare i gruppen kan variera beroende på skolans storlek samt ärendens art, gruppen ska vara yrkesövergripande. Elevvårdsgruppen sammanträder regelbundet minst 1 gång per termin. Gruppen kan vid behov kalla experter. Elevvårdsgruppen fungerar som krisgrupp om inte speciell krisgrupp utnämns.

Expertgrupp

Ärenden som gäller ett enskilt barn ska behandlas i en expertgrupp som tillsätts från fall till fall. En expertgrupp ska sammankallas för att utreda behovet av stöd och ordna elevvårdstjänster för ett enskilt barn eller en viss barngrupp. Gruppen sammankallas av den person i förskolepersonalen eller elevvården som ärendet på grund av personens arbetsuppgifter hör till. Gruppens yrkesövergripande sammansättning bestäms från fall till fall och utgående från ärendet som behandlas. Ansvarspersonen protokollför mötet. För att utse medlemmar i gruppen förutsätts vårdnadshavarens samtycke.

Expertgrupp

- Yrkesövergripande samarbete
- Stöd och ordnande för enskild elev/barn eller grupp
- Sammankallas av undervisningspersonal eller elevvårdspersonal
- Ansvarsperson utses
- Förutsätter barnets eller vårdnadshavarens skriftliga samtycke
- Kan anlita experter
- Icke rektor i gruppen

Elevvårdsplaner

I förskoleundervisningen ska läroplanen till den del den berör elevvården göras upp i samråd med de myndigheter som sköter uppgifter inom den kommunala social- och hälsovården. Beredningsarbetet sker i samarbete med vårdnadshavarna och vid behov också med andra myndigheter och samarbetspartner. I Pedersöre består elevvårdsplanen av tre olika planer som tillsammans styr planeringen och genomförandet av elevvården.

- Beskrivning av elevvården i den lokala läroplanen,

Enhetsspecifik elevvårdsplan

Följande punkter delges på höstens föräldramöte:

1. Det totala behovet av elevvård och vilka elevvårdstjänster som är tillgängliga
2. Generell och gemensam elevvård och tillvägagångssätt

- Plan för att skydda barnen mot våld, mobbning och farliga situationer
 - Verksamhet vid plötsliga kriser och hotfulla och farliga situationer.
3. Ordnanandet av individuell elevvård
 4. Ordnanandet av samarbete mellan elevvården och vårdnadshavarna
 5. Genomförande och uppföljande av elevvårdsplanen

Elevvårdsplan för _____ förskola

1. Det totala behovet av elevvård och elevvårdstjänster som är tillgängliga

På vår förskola går _____st barn som omfattas av elevvården.

Elevvården i förskoleundervisningen angår alla som arbetar i förskolan och alla som ansvarar för elevvårdstjänsterna. Förskolans personal bär det primära ansvaret för välbefinnandet i förskolan. Förutom förskolans egen personal hör specialbarträdgårdsläraren, skolpsykolog och skolkurator samt hälsovårdstjänster till elevvården. Tjänsterna ska vara lättillgängliga och ordnas inom lagstadgad tid.

2. Generell eller gemensam elevvård och tillvägagångssätt

I Pedersöre tillämpar vi enhetsspecifik elevvårdsplan som uppdateras varje höst. Den enhetsspecifika elevvårdsplanen är sektorövergripande mellan förskola och skola. Pedagogerna använder pedagogiska metoder och material så som Stegvis och Kompisväskan i det mobbningsförebyggande arbetet. Personalen ansvarar även för att ta upp sin oro i ett tidigt skede. Lösningfokuserade samtal med barnen används för att nå bästa samförstånd.

Personalen på vår förskola tillämpar:

- - [Handlingsplan mot mobbning för Pedersöre kommuns förskolor](#)
- - [Säkerhetsplan för dagvård och förskola](#)
- - [Handlingsplan för krissituationer](#)
- - Barn och ungas välfärdsplan

3. Ordnanandet av individuell elevvård

I Pedersöre ordnas hälsovårdstjänster enligt hälso- och sjukvårdslagen såsom rådgivningsbyråttjänster, skolpsykolog- och kuratorstjänster samt yrkesövergripande elevvård. Målet med den individuella elevvården följer upp och främjar barnets välbefinnande. Barnets lärande samt växande, utveckling och hälsa som helhet beaktas. Elevvården i förskolan har stor betydelse för att kunna garantera tidigt stöd och förebygga problem. Barnets individuella förutsättningar, resurser och behov beaktas både när elevvårdsstödet planeras och i förskolans vardag. När det gäller stöd för ett enskilt barn sker behandlingen av ett ärende i en expertgrupp och gruppens sammansättning grundar sig på vårdnadshavarens samtycke. Med vårdnadshavarnas samtycke får behövliga samarbetsparter inom elevvården eller närstående till barnet delta i behandlingen av ärendet. Medlemmarna i gruppen har dessutom rätt att be behövliga experter om råd i barnets ärende. Behandlingen av ett enskilt barns ärende i en expertgrupp dokumenteras i elevvårdens journal. Den ansvariga på expertgruppsmötet ska i elevvårdsjournalen anteckna de uppgifter som är nödvändiga för att ordna och genomföra den individuella elevvården.

4. Ordnanandet av samarbete mellan elevvården, barnen och vårdnadshavarna

Individuell elevvård i förskoleundervisningen förutsätter alltid vårdnadshavarens samtycke. Både vårdnadshavare och barn är med i planeringen, genomförande och utvärdering av elevvårdsåtgärderna. Det är viktigt att stödja vårdnadshavarnas delaktighet och ta hänsyn till deras åsikter i fråga om individuell elevvård. Barnets delaktighet, egna önskemål och åsikter om åtgärder och lösningar ska beaktas enligt barnets ålder, utvecklingsnivå och förutsättningar. Växelverkan ska vara öppen och präglas av respekt och konfidentialitet. Elevvårdsarbetet ordnas så att barnet upplever situationen som rofylld och får sin röst hörd. Bestämmelser om sekretess och överlämnande av uppgifter ska följas i arbetet.

5. Genomförande och uppföljande av elevvårdsplanen

Genomförandet och uppföljandet av elevvårdsplanen sker regelbundet i elevvårdsgruppen vars uppgift är att planera, leda och utveckla skolans och förskolans gemensamma elevvård. Elevvården är en viktig del av verksamhetskulturen i förskolan. Förskolepersonalen ser till att förskolemiljön är hälsosam, trygg och fri från hinder. Förskolepersonalen samarbetar med småbarnspedagogiken, skolan, rådgivningen och övriga kommunala myndigheter och aktörer som främjar barnens välbefinnande. Den person som deltar från förskolan i uppgörandet av skolspecifik elevvårdsplan ansvarar för att delge information till den övriga förskolepersonalen från skolans elevvårdsgrupp.

Årshjulet för elevhandledning och samarbete

Se kapitel Samarbete i förskoleundervisningen och vid övergångarna.